

12.000.1926

UNIVERSUL LITERAR

P. IORGULESCU-YOR; DIN PORT

In acest număr: N. N. TONITZA, LUCIAN BLAGA, SĂRMANUL KLOPȘTOCK, MIHAIL CELARIAN, EMIL ISAC, MARCEL ROMANESCU, SCARLAT STRUȚEANU, GH. BĂGULESCU, MARY COLERIDGE, SERGIU DAN, C. I. ȘICLOVANU, ION CĂLUGĂRU, TANA QVIL, GH. CARDAȘ, ION OJOG, RUD. A. KNAPP, GEORGE PETRE, B. CECROPIDE, AL. SADI IONESCU.

An. XLII, Nr. 37.
12 Septembrie 1926.

Lei 5

VISURI

— MARIA —

Te-am visat copilărie, te-am visat scumpă Marie,
Visul mi-a clădit altarul, ce vieața dărâmat.
Mi-a cântat din depărtare'n codru glas de ciocârlie,
Apele venind din munte ce frumos au murmurat!..

Ne duceam cu mâna'n mână, eu Satyr și tu o zână,
Mii de gânduri, rânduri-rânduri, pe șoptite ne-au urmat
Părul tău avea mirosul unui măr purtat în mână,
Și în ochii tăi albaștri, cerul serii s'a'necat..

Te-am visat, mireasă albă, albă cum este mireasa
Ce se duce'n lumea nopții să renască dorul mort.
Lumina ființa-ți cădă, floarea, bradul, fruntea, casa,
Și par'că părea zâmbetu-ți prea de tot greu ca să-l port.

O, Marie, ciocârlie, primăvară, tinerețe,
Tot ce-a fost mai scump în lume, totul iar a re'nviat,
Și au revenit din viață palidele -- triste fețe,
Cărora Mario -- bună, fu vieața i te-ai dat'..

Visul ziua îl destramă, și Maria iar' dispăre.
Mă trezese simțind în mine, cum aluneci tot mai mult.
Moartea bate'n poarta vieții tot mai tare, tot mai tare,
Cum am îndrăznit în nopțe, grațul floarei să-l ascult?..

BCU Cluj / Central University Library Cluj EMIL ISACI

Mesaj către fratele mort

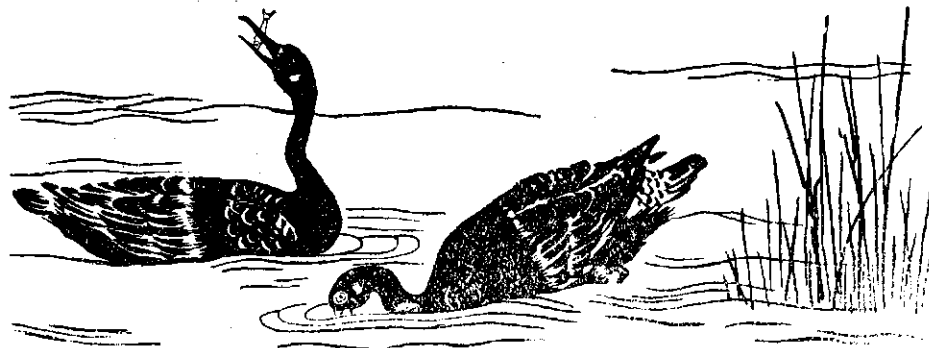
La goarna cocoșilor, în zi
s'a deschis lung coridor,
alb să străbați prin negre draperii
ca'n ilustrate bibliei englezești
confortabil răi s'auzi crescând
unde îngeri trec cadelnijând
glorioase miresme cerești.

Acolo, din cât ți-a rămas în memorie
fălcie te-ai adunat din vis,
ai întâlnit prinții din cartea de istorie,
torțe-n beznă drumuri ți-au deschis.

Toți spun cum ai fost coborât jos,
mama ta nu crede, cu luminări
a plecat la cel mai aproape Christos.

Eu jur că te-ai dus în cer pe albe cărări.

SERGIU DAN

CAMELEONUL

— Nedumerirea unei lăuze —

Salonul este înalt, adânc și alb, tăiat în două de minaretul pendulei în care plâng vremea și durerea. Ferestrele largi cari ocupă aproape un părete întreg și în oglinzile cărora se respiră deodată, ca într-o macabră ironic, tineretea și primăvara de afară și suferința și desnădejdea dinăuntru, întocmesc un șaseu gigantic în rama căreia se înfinge podoaba verde a parcului de din dosul spitalului. Smirna mirodeniilor florilor care năvălește prin perdelele de dril, taie îngreșoarea de acid-fenic a salonului, îmbălsămand nările bolnavilor. În umbrela unor plute, fulgeră strășina de zinc a disecției. În fund, printre nițele sfioase de tuberoze, se strecoară jughiuul de ardezie al cloptniței capelei, din piscul căreia se înalță, dreaptă și imobilă, lumina de aur a crucii într'un colț e un paravan de celuloid alb. În dosul căruia sunt înghesuite, în grabă, până să fie svărlite dimineața, afară, la disecție, bolnavele cari își dau sfârșitul noaptea, târziu. În peretele răsăritului o candelă care nu se stinge niciodată înroșește crinul alb din icoana Bunei-Vestiri. La căpătâiele bolnavelor mai cu dare de mână, al acelor ce au în oraș partea lor de milă, de compătimitare sau de atenție, plâng continuu flori ofilite de sezon. Doamna Profetha, supraveghetorea, ne păstrează cât e ziua de mare, zâmbetul ei regese de huzăritate, tivit de luminile bonetelor ei albe ca smântâna, și cari îi așează pe figură, o aurcolă de înlinită jertfire de sine, de înaltă și îndumnezeită abnegație, de puritană, și sfântă nelatorire sufletească. Într'un colț, într-o cabină cu pereții de olandă, este culcușul gardianei care horește ziua complexită de insomnie, iar noaptea străjuiește accesele, toarnă untdelemn în candelă, și anunță preotul pentru sfânta împărtașanie, când vre-o bolnavă cere cu orice preț să se împace cu Dumnezeu. Doctorii se abat rar pe dinaintea noastră, în trecut vorbind între ei, neluând bolnavele în seamă, ba chiar privindu-le urât, pândind numai... cazurile interesante și palăvrăgind asupra lor îndelung, în sală, afectuos, amestecând primăre demonstrațiile lor savante, hohote aristocratice de răs, baricadând culoarele și făcând astfel ca infirmierele să ocolască inutil și dureros cărucioarele de gumă în cari operatele mor pe jumătate. Toată nădejdea este în doamna Profetha a cărei experiență spitalicească de mai bine de treizeci de ani, i-a creiat în societate, fama unei doctorițe, iar în lipsa ei, „medicul” cel mai apropiat de noi este somnoroasa Vecera, gardiana cu ochii boboși. Cam acesta este decorul în silnicia căruia ne dumecăm ceasurile așteptării însănătoșirii sau a târgilor cari să ne târască mai târziu, dupe miezul nopții, spre necropsie ca pe niște criminali executați. Nota cea nouă, adusă de câteva zile în urmă, acestei spălăcite, infecte și odioase atmosfere, este bolnava dela Nr. 3 din rândul întâiu al paturilor, dela stânga spre dreapta, în numărând dela intrarea spre masa sfintei împărtașanii. A venit cu o mașină închisă, a cărei trompetă a pituit îndată pe drumul din spațiile spitalului, dispărând într-o fugă dubioasă. Bolnava a fost lăsată o vreme în iarbă, apoi adusă aci de doi brancardieri. Nimeni nu a putut da vre-o lămurire asupra acestei muribunde de elită, nici chiar Pancotă cel mai flecar și cel mai bine informat dintre autopsieri. Hai-

nele cele scumpe cari parcă îmbrăcau distincțiunea unui paj înfrânt, au fost suite în podul spitalului și frumusețea înfiorător de palidă pe care automobilul o lăsase în lătătura spitalului, a fost suită grabnic pe brațele de oțel ale celor doi brancardieri. Un intern proaspăt ras, s'a apropiat de capul de inger mort și palmele lui albe și fine au desfăcut cămașa de mătase prinsă în nenumărate cordele roz și pe sânii căreia străluceau fluturi mari brodați cu aur. Bolnava a deschis jumătățile de jos ale ochilor, a oftat prelung, a făcut un semn nehotărât și pe buzele crăpate și înălbite, s'a așternut îndată desnădejdea unei suferinți ucigătoare. La căpătâiul ei s'a ridicat apoi, mai în urmă, un imprimat — un fel de buletin, antropometric adus de econom în virtutea aceleiași incerențe administrative care obligă la fel o cancelarie de spital ca și pe aceea a unei închisori, ca și cum un bolnav ar fi un ucigaș și pe care stă scris cu litere grosotane: „tumoare anxială”. Din capul bolnavei a curs îndată părțile blonde, prelînse din revărsarea de aur a părului și din care s'a desprins anevoios un splendid ac de os de sepie în care luceau lacrimi albe de pietre scumpe. În înserarea care înfrumusețea înfiorător de nelămurit suferința din obraji bolnavei, a intrat, par-că fugărit, grozav de furtunos, de dezorientat și de turburat, un domn sedus de o frământare bizară, lăuntrică, suficientă și care îi punca în încreaga lui înfățișare de fatalist desorientat, distincțiunea unui spadassin răpus, plimbând cu o mână o batistă scumpă cu care aduna de pe fruntea-i congestionată o transpirație precipitată, și într'ală în nând o pălărie umbroasă și fină care își lăsase conturul ei larg pe niște bucle visătoare, mutându-și privirile năucite dela pat la pat și rememorând parcă conturul unei ființe scumpe, într'o amețitoare reverie, și pe care trebuia s'o

găsească aci. Doamna Profetha s'a scuturat din somnolența ei cronică explicând domnului că întrevederile nejustificate de considerațiuni cari vin în contact cu interesele bolnavelor sunt strict interzise. Musafirlul și-a înclinat precaut înfățișarea-i de marchiz, trimise numărului 3 un salut cumpănit urmat de un zâmbet discret, în gravitatea căruia avu grija să și aștearnă toată tristețea sufletului său doborât și eși. Bolnava se împotrivi cu un suspin profund și supraveghetorea își plimbă îndată mâna ei de sfântă peste fruntea pacientei împodobită cu inele multe de aur. O vreme trecu așa, în nehotărârea desoperantă a vieții de spital. Tumoarea anxială dela No. 3 se înrăutățea. Un medic străin veghea zilnic la capul frumoasei întemnițate. Pachete voluminoase erau suite în fugă, pe scări, de brațele gratificate cu bacșișuri simțitoare ale lui Pancotă autopsierul. Pe polița de fontă de deasupra patului se înșirau continuu, glastre, cadouri, pușturi, medalioane, crini, nesesere, plăci, buchete, panglici, embleme, biblourii, și felurimi de înfrumusețări, afară de mezelurile și frauzele cu lapte pe care Pancotă le împărțea cu somnoroasa gardiană Vecera, deoarece „doctorul al mare” face moarte de om când bolnavele calcă rigorile dietei!

Într'o zi a fost adusă la căpătâiul patului Nr. 3 între alte noi surprize ale consolărei și... o fotografie în robă, pe care bolnava a pitit-o sub pernă, după ce mai întâi i-a sărutat muceavaa îndelung, stropind aripile fluturilor din pieptii cămășii cu lacrimi mari calde. Într'o după amiază bolnava fu operată de doctorul cel străin care risipi în sfârșit tumoarea anxială, în douăsprezece sonde cu materii purulente și în patul Nr. 3 zâmbiră îndată razele moi și blânde ale soarelui însănătoșirii. La cancelarie se dete „ordiu” pentru desinfecțarea vestimentelor de preț din podul spitalului. Portretul în robă se ivi atunci din nou pe strășina patului, cu îngăduința îngerească a doamnei Profetha și sărutări arzătoare acoptării cartonul adorat. Capul de egumen al economului îmbuibat cu dumicații dela gura bolnavelor, se ivi mironos, cu o-

D. GHIȚA : BISERICA

MARY COLERIDGE

Regele a murit, să trăiască regele

chelarii pe nas, în pervazul salonului, așezând pe noptiera dela Nr. 3, hârtiile de eliberare. Dantelele fanate de etuva spitalului împodobiră la loc cu acciași grație de heruvim, trupul anevoie împiciorog, al divinei opere. Bocancii de pușcăriaș ai administrației spitalului, fură înlocuiți cu pantofi cilibril de satia cu mari catarame de fildes în scobitura cărora se prelinsese felin, gambaie suple ca două condice de Toledo. Câteva nimicuri dragi de pe firida patului fură strecurate în sânul descârnat de zăcere și peste zvăcniturile cârnurilor se înbuca părâind, jacheta de amazoană, ale cărei reveruri prinse în bumbi de urmuz, se refrânse până sub bărbie, acoperind fluturii cămeșii și aducând în pometele scurse ale bolnavet, flori obosite de măr. O centură lumină întunorecul salonului cu fulgerarea orbitoare a gătelilor ei de bronz și pafdalele împreunându-se încuierile, a căror apropiere reconștiua în scumpetca metabolismi, emblema unei adorațiuni idolatrizată în imperturbabila nepăsare a unui stinx în fața căruia dansa o frânee, în presură marțial, talia de principesă a evacuatei dela No. 3 punându-i în privire gravitatea siluetei ei de neam, o vreme lăntă în așternuturile abia părăsite. Nu mult după aceea, cioclii Pancoț și Vecera, sătui de belșugul cartoanelor împanglicate cari s'au îngrămădit trei săptămâni de arândul împrejurul tumorii anexiale dela No. 3, coborau pe aceiași scări pe care se aducea sus, acum douăzeci și una de zile, în salonul lăuzelor, măreția unei regine a iubirei, detronată, pe boluava din care doctorul cel străin reintrona cu douăsprezece sonde de purol pe aceiași suverană a dragostei! O mașină sforăi în parcul necropsiei și preoteasa iubirilor regești, alunecă din brațele Vecerei pe bicepsul de centaur al lui Pancoț, dispărând în cutia mătăsosă a limuzinei și în fereastra căreia tremura fulgerarea de aur a unui chipiu „necrăbdător” încărcat cu galoane grele de fir!

Matricolele spitalului au refuzat să înregistreze alte detalii.

Ne-am înălțat cu toatele în capul oaseilor, privind aiorite împrejur.

Nu mi-am închipuit totuși că și durerea, — durerea călăii în asupririle „umanitare” ale unei case de sănătate, poate fi beneficiara luxului, a faufaronației și a necuviinței!

În lunga și atrofianta noastră lăuzie a cărei resemnare crudă are cel puțin meritul străduinței unui „nou venit pe lume”, am văzut că la căpătâiul unei tumori anxiale a putut să se prosterne la intervale calculate, adorațiunea exasperată a domnului cu pălăria cea moale și fină și roba misterioasă de sub căpătâi, — care nu era a acelaia care fusese gonit de doamna Profetha, precum colonelul de infanterie necrăbdător, în fereastra limuzinei, nu era amantul îmbrăcat în robă și nici cel cu pălăria mare umbroasă și visătoare, — pentru preoteasa al cărei merit era acela al celor... douăsprezece seringi cu materii purulente „selecționate” de doctorul cel străin.

SARMANUL KLOPŞTOCK

Nu prea era liniște în camera în care regele trăgea să moară. Oamenii veneau și se duceau, strecurându-se înăuntru sau afară în vârful picioarelor, șoptindu-și în grabă unul altuia; și, când o mulțime de oameni nu are altă grijă de cât să facă șgomot cât mai mic posibil, rezultatul poate fi un fel de „mişcare”, pe care nervii oboseți cu greu pot să o îndure.

Dar despre ce era vorba? Doctorii spuneau că el nu mai aude de acum nimic. De altfel nici nu se părea că ar fi în stare să înțeleagă ceva.

De sigur însă că hohotele de plâns ale frumoașei și tinerei lui soții, ingenunchiată lângă pat, îl mișcau mult.

Câteva zile lumina fusese cu grije astupată.

Acuma însă, în grabă, harababură, durere, nimănu-i trecea prin gând să tragă perdelele, astfel ca ochii oboseți să nu fie orbiți de lumină.

Dar... despre ce era vorba? Doctorii spuneau doară că el nu mai poate vedea nimic.

Câteva zile nimeni, afară de servitorii săi, nu avu voie să se apropie de el pe când acum putea să intre care cum voia. Despre ce să fie vorba oare? Doctorii, spusese doar, că nu cunoaște pe nimeni.

Zăcea astfel de multă vreme, cu un braț afară pe cuvertură, par'că în căutarea unui lucru. Regina i-o lua într'ale ei dar mâna regelui nu se strângea în semn de răspuns.

În cele din urmă ochii și gura se închiseră și inima încetă să mai bată.

„Ce frumos arată”, șoptiră unul altuia.

Când regele își reveni, totul în jur era liniștit — minunat și formecător de liniștit, și precum credea el, noapte încântătoare, noapte plină de farmec. Simțea o alinare nespūsă, curioasă — se simțea par'că plutind. Camera era plină de parfumul florilor și aerul răcoros al nopții intra plăcut printr'o fereastră lăsată deschisă. Un rând de făclii de ceară împrăștiind lumină blândă ardeau la piciorul patului pe care el stătea culcat, acoperit cu catifea de sub care numai fața și capul i se vedeau. Patru sau cinci oameni fuseseră puși de gardă în juru-i dar și aceștia căzuseră morți de somn.

Era așa de adânc simțământul de mulțumire pe care îl încerca încât nici nu îndrăznia să se miște. Și nu se mișcă chiar deloc până când ceasul cel mare al palatului nu bătu ora unsprezece. Atunci se ridică, răzând fericit.

Își amintea cum atunci când începuse să-și piardă conștiința și el își adunase ccle din urmă puteri într'un ultim și pasionat apel în contra nedreptății ce i se făcea luându-l din lume tocmai atunci când lumea avea mai multă nevoie de el, auzise un glas spunându-i:

„Îți voi da încă o oră după moarte. Dacă, în timpul acesta vei putea găsi trei ființe cari să dorească să mai trăiești, trăiește!”.

Acasta era ora sa, ceasul pe care îl smulse morții. Oare cât să fi trecut deja din el?

Fusese un rege bun; lucrase zi și noapte pentru supușii săi, n'avea de ce să se teamă; știa că era foarte plăcut să trăiești, cât de plăcut însă n'ar fi putut spune fiindcă, să-i dăm dreptate: n'a fost niciodată egoist; îl intrista mai ales gândul că pleacă înainte de a-și servi oare.

Cu toate acestea, în timp ce părăsea camera în care paznicii săi dormeau greu lucrurile îi părură intrucâtva schimbate. Cândul arzător al nedreptății dispăruse. Acum când se gândia mai serios la aceasta, văzu că foarte puțin lucruse până acum. E drept că el făcuse tot ce-i sta în putere, dar se găsesse mulți oameni mai buni în lume, și lumea era mare, foarte mare i se părea acum. Fiecare lucru crescuse par'că. Își iubea țara și căminul tot așa de mult ca și altă dată, dar în nopțile i se păruse că ele trebuiau să piară odată cu el; și acum constată, totuși că toate erau încă neschimbate.

Aferă, se opri un moment, neștiind încoiro să meargă întâi. Spre regina, nu! Gândul că ea e mahnită îl chinua. N'ar fi vrut s'o vadă până ce nu o va putea strânge din nou în brațe și va schimba lacrimile ei de durere în lacrimi de bucurie că a revenit la ea. Dar, în definitiv, nu mai avea decât o oră de așteptat. Înainte ca orologiul castelului să bată miezul nopții, el va fi din nou în viață și își va aminti de aceste lucruri ca de un vis.

Și ofta gândindu-se la aceasta. „Toate acestea au să se repete într'o bună zi” își spuse, reamintindu-și ultimele clipe.

Cât pe-acți să se întorcă spre patul pe care îl părăsise de așa de puțină vreme.

„Și totuși, niciodată n'am făcut ceva sub îndboldul friicii” zise regele.

Surâdea gândindu-se la termenul convențiunii. Orașul lui era înainte-i sub bătaia lumii.

„Aș fi putut să găsesc trei mii tot așa de ușor ca și trei” își spuse: „Oare ei totuși nu-mi sunt prieteni?”.

Pe când eșia pe poartă, văzu un copil stând pe trepte și plângând deși se rupea inima.

„Ce ți s'a întâmplat, micuțule” întrebă sentinela, oprindu-se un moment.

„Tata și mama s'au dus la castel, fiindcă a murit regele”, suspină copilul, „și nu s'au mai întors acasă; și mi-e somn și foame! N'am mâncat nimic, și păpușa mea s'a spart. Oh! Ce bine ar fi să trăiască regele! „și copilul spunând acestea izbucni în hohote de plâns. Nu puțin se înveseli regele.

„Iată deci prima ființă care mă doarește!”.

Sărutul copil! Mult i-ar fi plăcut să consoleze pe copil, dar acum avea cu totul alte gânduri. Mergea spre casa prietenului său cel bun, omul pe care îl iubea mai mult ca pe ceilalți. Un fel de bucurie răutăcioasă îl cuprinsese gândindu-se la intristarea adâncă în care îl va găsi.

„Sărmane Amyas” zise. „Eu știu ce aș fi simțit în locu-i. Sunt fericit că nu s'a dus el înaintea mea. N'aș fi putut suporta pierderea lui!”.

Când intră în curtea casei prietenului său, lumini alergau de colo până colo, cai erau înșeuși, o atmosferă de activitate și grabă în toate părțile. Oriunde se uita, nu putu să vadă fața care îi era așa de cunoscută. Intră pe ușa deschisă. Prietenul său nu era în sală. În zadar cercetă camera după cameră: toate erau goale. îl cuprinsese deodată groaza. Nu cumva Amyas a murit de durere?

Ajunse în cele din urmă la un apartament mic, retras, în care multe ore fericite, ore de lucru, au petrecut împreună; dar prietenul său nu era nici aci, cu toate că judecând după aparențe, pare că plecase de curând. Cărți și hârtii erau în-

prăștiate pe jos și bucăți de geam spart acopereau dușumeaua.

Un tablou mic era aruncat la pământ. Regele îl ridică, și recunoscu în el o miniatură a sa, a cărei ramă se rupsesse în cădere.

„O lasă să-i cadă ca și cum l'ar fi fript, focul ardea bine, și fragmentele unei scrisori pe jumătate distrusă zăceau, neconsumate încă, pe galeria sobei: Scrisul lui. O ridică repede, și văzu că era ultima sa scrisoare, cuprinzând amănuntele unui plan la care ținea mult. D'abia le aruncase îndărăt în foc când, două persoane, o doamnă și un bărbat, intrară în cameră, vorbind între ele. Erau încălțați cu cisme cu pânteni ca și cum veniau de departe.

„Unde e Amyas?” întrebă el.

„Fără îndoială, a plecat să ofere serviciile sale noului rege,” spuse doamna. Suntem, cum și dumneata îți închipui, foarte îngrijați. Noul rege nu are principii ridicole ca predecesorul său, pe care, vă asigur, îl ura din toată inima. Favoarea de care s'a bucurat până acum Amyas o să-i fie o piedică bună la curtea cea nouă. Un lucru mai sper: că va isbuti să ajungă la timp pentru ca să-și îndrepte situația. El poate, prin credință, să dovedească că dezaproba în totul reformele absurde pe care fostul lui „stăpân” era pe cale să le infaptuiască. E drept, că ținea mult la el; dar trebuie să ne gândim la noi, știți. Oamenii de rangul nostru n'au timp să fie sentimentali.

A plecat aproape imediat după moartea regelui.

„I trimiț suita după.

„Minunat”, spuse gentlemanul, în care regele recunoscu acum pe unul din ambasadorii săi. „Îl voi urma de îndată. Acel biet băiat nici idee n'avea despre politică. M'a silit să închei o pace care ar fi fost dezastruoasă din toate punctele de vedere. Din fericire, o să avem acum fără doar și poate război. Înaintările în armată ar fi rămas baltă dacă ne luam după el.”

Regele nu mai rămase pentru a nu mai auzi.

„Mă voi duce la poporul meu”, spuse el. „Ei cel puțin nu au nici un interes să se pună bine cu succesorul meu. Acesta poate cel mult, să le ia ceea ce eu le-am dat.”

„În drum auzi ceasul bătând primul sfert de oră.”

Era, într'adevăr, un rege bun, cunoștea drumul chiar prin părțile cele mai sărăcicioase ale domeniilor sale. Fusese pe acolo altădată, des de tot, fără să fie cunoscut de cineva; mizeria pe care o văzuse prin acele locuri îl mâhnise și hotărise să încerce să facă ceea ceceai niciodată până la el nu se încercase.

Nimeni la palat nu știa de unde luase el frigurile groaznice cari l-au doborât. Îndemnat de un gând dușman lui însuși, o luă drept spre mahalaua aceea.

„N'or să-mi mai facă vreun rău frigurile” spuse el răsând. Casele erau tot așa de dărăpănate, oamenii bolnavicioși și murdari ca totdeauna. Formau oțete-țete pe străzi, deși era târziu, flegărind. Vorbiau de el. Numele lui era pe buzele tuturor. Amănuntele asupra bolii sale și ziua probabilă a funeraliilor lui păreau a-i interesa mai mult ca orice.

Cinci sau șase bărbați beau la o masă, într'un local cu faimă rea. Se opri să prindă conversația.

„Și pe deasupra, am scăpat de el” spuse unul din ei pe care îl cunoștea bine. „Ce folos avem noi dela un rege care totdeauna mai bine cheltuiește un ban mai mult decât să ajute cu el pe cineva? Nu sprîjinești comerțul nu îl ai. **Tovarășul** cel

V i a ț ă

Cuprinde-o strâns cu nervi topiți în voluptate,
Ca pe-o femeie, 'n braț de mușchi și vine, noduros
Și în crispări nervoase-i suge sângele vâcos —
Fricoși doar pustnicii au scornit că sunt plăcerile păcate,

Viața izbucnește'n mistuirea forții —
Nu o căuta ascunsă'n dogme și'n probleme.
În glasul tău să chine străvechi blesteme
Și gându-adânc nu-ți fie spasm de frică morții.

Se scurge viața pe la cotituri de drum
Și o absorb avid adâncurile prin pustii —
Trăești pierdut o clipă între două veșnicii,
Înceagă din plămada de speranțe și-amintiri pe-„acum”

Târziu, când trupul stors și s'a'nchircit,
— Odihnă caldă în culcușul moale —
Îți pune căpătâi un braț și liniștit
Adormi în cripta gândurilor tale.

C. I. ȘICLOVANU

nou e cu totul altfel. O să avem în curând treburi bune de făcut.

„Sigur!” „sări un altul”, era un tip îngâmfat și vira nasul în toate și veșnic ne tot spunea că e bine să avem case curate și altele d'astea. Cu ce drept se amesteca el, aș vrea să știu?”

„Jos cu toți regii! interveni un al treilea: „sau dacă îi avem să se poarte altfel. Să fie, colo un băiat tânăr, curajos, și care să poată să deosebească un vin de Porto de unul de Xeres.

„Voia să desființeze pedeapsa cu moarte el de colo!” strigă un al patrulea. Credea că o să tragă mare folos de pe urma sărmanilor pușcării, și, gândesc? Ascultați-mă pe mine; trebuie să fie vreun plan la mijloc.

Nu ne îngrijim „noi” așa de mult de viața supușilor noștri fără câștig, nu”; această părere toți ceilalți o împărtășiră din toată inima. Ceasornicul bătu din nou. Regele se îndepărtă; simțea că o ploaie de insulte venite din partea vre-unui dușman ar fi pentru el acum un balsam minunat.

Întră în închisoarea statului și se îndreptă spre celula condamnaților. Pe deapsa cu moarte nu fusese încă desființată și în această clipă în foarte vesel că aceasta nu se întâmplase.

Celula era ocupată numai de un om cu privirea rătăcită, care scria găbit pe ge-

Regele îl mai văzuse o singură dată și îl privi acum curios.

Nu peste mult intră temnicerul, și odată cu el și primul consilier, un bărbat la care fostul lui stăpân tinuse mult și-l stimase. Oșânditul își ridică ochii.

„Măine n'o să mai fiu”, spuse el. Apoi speriat parcă de a nu fi părut că îl e frică, adăugă „dar sunt gata în orice moment. Pot să vă rog să dați această scrisoare soției mele?”

„Regele a murit”, zise primul consilier grav.

„Execuția s'a amânat. Majestatea Sa, Regele actual, are alte vederi. După toa-

te probabilitățile, mâine vei fi pus în libertate”.

„A murit? spuse omul privind zăpăcit.

„Mori!” zise primul consilier, cu tonul grav ca al unui întreg consiliu.

Omul se ridică, trecându-și mâna pe frunte.

„Domnule” spuse el cu căldură, „Eu îl respectam. Pentru că deși era rege pe mine m'a tratat ca pe un boier.

El, deasemenea, avea o soție tânără. Sărman prieten, ce n'aș da să-l văd din nou în viață!”

Și în timp ce vorbea ochii i se umplură de lacrimi.

Al treilea sfert bătu când regele părăsi închisoarea. Se simți nespus de umilit. Mila dușmanului său era mai greu de suferit decât batjocura prietenilor. Ar fi preferat să moară de o mie de ori decât să datorească viața unui astfel de om. Și totuși pentru că el însuși era nobil, nu putu decât să fie mulțumit că găsea noblețe la altcineva. Își zise că tot ceea ce făcuse până acum nu era mare lucru. Își revizui situația în chip puțin mulțumitor pentru el. Afectiunea pe care cu atâta încredere se bizuise nu era decât un vis. Oamenii pentru care el lucrase cu trageră de inimă nu erau încă pregătiți pentru propria lor îmbunătățire de soartă. Un copilăș prostuț, un dușman generos, aceeași erau singurii lui prieteni. Și la urma urmei, la ce bun să mai trăiești? N'ar fi mai bine să se întoarcă liniștit și resemnat, fără a se mai trudi încă? Își învățase lecția; putea „să doarmă și să se odihnească în pace”. Eternele puteri cerești se arătasera. Ce să mai sperî când fiecare om e o minciună. Amărăciunea trecuse; i se păru că vede limpede.

Noi grosi acoperiseră luna și frîgul îl pătrunse. Și peste toate un simțământ de singurătate de nedescris îl cuprinse, și înima i se strânse. Nu era într'adevăr nimeni care să-l îmbrace — nimeni? Ar fi dat orice în clipa aceea pentru o privire, un singur cuvânt de dragoste adevărată.

Muntele

Leagăn de stânci, misterios
ce taină adâncă aprinde pe văi
sufletu-ți aspru, sufletu-ți ros
când liniștit și departe ne porți
până la albele cerului porți...

Negru adăpost
casă de gânduri și de primejdii grea :
pe Dumnezeu nu-l ajungi nicăieri
oricât ai căuta,

Bradul urcă muntele
neobosit și el pelerin
înfășurat în lunga lui manta
iată, unul... și încă unul... mulți,
cine-i mai știe !
așteaptă toți la poarta cerului — vecie—

Și în narc cântă muzica vecinica poezie
Marșul Nupțial de Lohengrin.

TANA QVIL

Doria, cu setea unui bolnav, să aibă o iubire sigură.

Ii mai rămăseseră puține clipe. Cum putuse răbda atâta vreme? De soția sa, cel puțin, era sigur, și în ea era lumea toată. Și gândul acesta îl întări și consolă, ertă — și chiar aproape uită — restul. Cu toate acestea curajul îi slăbise, căci, înaintea ușii camerei în care locuia soția sa el esită să intre. Dar dacă, aceasta deasemenea era o iluzie? N-ar fi fost mai bine să se întoarcă înainte de a se convinge?

„Ci până acuma încă n'am făcut ceva de frică”, spuse regele.

Soția lui sta singură lângă foc, cu fața întoarsă, și părul ei cel lung căzut în juru-i ca un văl. De cum o privi, îl fulgeră gândul muștrării față de el însuși. Cum a putut vreodată să se îndoiască?

Avea un inel pe care îl dăduse ei — un inel pe care ea totdeauna îl purta. Lumina schinteia și țâșnia din bijuterie. În afară de aceasta, nimic nu era strălucitor în cameră.

Doria din suflet să o mângâie. Se miră de ce o părăsiseră toate doamnele ei de onoare. Sigur una din ele ar fi putut să rămână cu ea în această primă noapte a durerii ei.

Părea a fi pierdută în gânduri. Dacă ar vorbi numai sau l-ar striga pe nume!... Dar ea tăcea.

Un sgomot ușor făcu pe rege să tresară. O ușă secretă, de existența căreia el gândea că numai el și cu regina lui au cunoștință se deschise în perete, și un bărbat apărui înaintea ei.

Ea își puse un deget pe buze, ca și cum l-ar fi sfătuit să nu facă sgomot, și apoi se aruncă în brațele lui.

„Ai venit”, zise ea. — „Oh, sunt așa de fericită! A trebuit să-i în mână când a murit. Mi-era frică să stau aci singură. Mi se părea că sufletul lui se întoarce, dar el n'o să mai vie niciodată îndărăt. De acum veșnic fi-vom fericiți” și scoțându-si inelul din deget, îl sărută, lacrimând, și îl dădu lui.

Când miezul nopții bătu, păzitorii se deșteptară tresăvind când văzură pe rege nemiscat și înțepenit, ca și mai înainte, dar foarte schimbat la față.

„Nu trebuie să mai lăsăm pe regina să-l vadă” spuseră ei.

(Trad. din englezesc de)

TRAIAN ȘTEFANOVICI

DAIMONION

de LUCIAN BLAGA

X. INTRE INTUIȚE ȘI RAȚIUNE

În teoria pe care Schopenhauer o face asupra geniului se reflectează ca într-o oglindă deformantă calitățile și defectele acestui gânditor, care cu o dezolantă întârziere pentru el și-a știut totuși asigura o faimă de modă de câte-va decenii. Schizată din libertatea înaripată a unei veritabile inspirații, teoria sa poartă încă urmele acelei pedante pasiuni, ce-l caracterizează de a preface capriciile inspirației în necesități de sistem. În orice caz el e cel mai subiectiv dintre toți gânditorii cari s'au încercat să determine ființa geniului, și tocmai el vede în geniu obiectivitatea prin excelență. După Schopenhauer, omul pus în fața lumii problematice din preajma sa are două posibilități inegal de rodnice, de comunicare cu ea: una mai mult exterioară, prin mijlocirea inteligenței, a rațiunii, care încorsetează aparențele fugare ale lumii în cele câteva forme ale motivațiunii (înșelăciunile Mayei), — și una mai interioară prin mijlocirea intuiției, care prinde lumea în întimitatea ei mai presus de timp, de spațiu și de cauzalitate. Întâiul fel de cunoaștere stă în serviciul voinței de a trăi, și produsul ei cel mai nobil e știința (și filozofiile de obârșie aristotelică). Al doilea fel de cunoaștere se emanează de sub dictatura voinței, devenind pură contemplație obiectivă a esențelor cosmice: produsul său e în primul rând arta, și filozofiile cu afinități plastice. Intelectul e discursiv și înaintând dela un punct la altul nu e nicodată satisfăcut de surprizele momentane ce i le oferă părelnicul spațiu și părelnicul timp. Intelectul angajat într-un conflict irațional de imbolduri obscure, vede interesant, întrucât e în inmutabilă dependență funcțională de voința inerentă tuturor existențelor. Intuiția e pre-tutindeni la țintă întrucât s'a lăpădat de tirania voinței. Intuiția vede desinteresat și deci, după credința lui Schopenhauer, obiectiv. Ea pătrunde în esența metafizică a lumii și contemplează formele primare de veșnică manifestare ale acesteia: ideile platonice, protuberanțele de linie elegantă ale inimescului soare întunecat. Geniul e definit de Schopenhauer prin acest dar al intuiției, care ca fel, ca origină și posibilitate se împotrivesc oricărei raționalizări. Firesul boltonist filozof Schopenhauer are meritul de a fi arătat ca nimenca înaintea lui prăpătia de netrecut cu nici o punte între intuiție și rațiune. Acesta e de altfel punctul rodnic care în teoria sa despre geniu cucerește mai mult. Geniul ca dar al intuiției iraționale a devenit o monedă curentă, și cuvântul de argint impregnat cu efigia acestui vag și sugestiv înțeles a intrat în dicționarul internațional al tuturor literatorilor.

La Schopenhauer sensul cuvântului e însă destul de ineleant îngreuat încă de câteva prisosiri colțuroase pe cari geometria „sistemului” filozofic i le adaugă complicându-l. Fără îndoială a hotărânic geniu exclusiv prin contemplația obiectivă a ideilor platonice denotă o lipsă de criticism vrednic de-un metafizician. Schopenhauer era aproape superstitios convins de realitatea ideilor platonice ca corsete de obiectivare ale voinței universale. Prin urmare a definit geniu prin supremă obiectivitate pe care în cadrul sistemului său de gândire și-o putea imagina. Nu se gândia că ar

fi cu puțință ca într-o frumoasă zi să nu mai creadă aproape nimenca în idoli platonici, prin cecece s'ar compromite iremediabil și credința în „obiectivitatea” geniului. Nespus de puțin prevăzătoare nu se pare încercarea schopenhaueriană de a determina geniu în funcție de-un accident filozofic ca „ideile platonice” și condiționarea implicită a geniului de existența sau neexistența acestora. Pe cât de adâncă și de sugestivă o înzestrarea geniului cu darul intuiției iraționale, care poate să fie și fictivă, imaginară, creatoare, subiectivă, tot atât de strâmtă și de pedantă e îngrădirea lui în contemplarea obiectivă a ideilor platonice (Goethe, gânditorul cel mai lipsit de sgura greoaie pe care un sistem o adaugă totdeauna unei idei, a întrebunțat cuvântul „geniu” în înțelesul de facultate a intuiției mai presus de orice raționalizare. El dă intuiției geniale caracterul de creație, spre deosebire de Schopenhauer care vede în ea „obiectivitate”).

Ca să se vadă de altfel excesul de subiectivism, de care cu toate acestea e capabil Schopenhauer, mai amintim că el atribuia „geniului în genere” propria sa, faimoasă și caraghioasă sfilă de matematică. „Experiența a verificat, spune el că marile genii în artă nu au nici o înclinare spre matematică. Încă niciodată un om n'a excelat în amândouă. Altfierii povestește că n'a înțeles niciodată măcar propoziția a patra din Euclid. Lui Goethe i s'a reproșat cu prisosință lipsa de cunoștințe matematice de către vrășmașii neînțelegători ai teoriei culorilor”. (Die Welt als Wille und Vorstellung, pag. 257 Ed. Recl.) Am arătat și noi în altă parte („Fenomenul originar”) că sfilă de matematică caracterizează aproape fiziologic o serie întrecăgă de remarcabili gânditori, de unde firește nu urmează deloc că matematica ar fi prin firea și structura ei antigenială. Ajunge să amintim câteva nume de rare spirite în cari arta se închiagă în prețios aliagiu cu matematica, numele unui sfânt și echilibrat artist și inginer ca a lui Leonardo, numele unui goțic beat de geometrie ca Dürer, numele unui contemplativ spiritualizat prin teoreme ca Paul Valery, pentruca să amțească în rușinare orice presupunție de inconciliabilă nepotrivire între noțiunea de artist și aceea de spirit matematic. Și pe urmă însuși Platon, gânditorul ideilor văzute cu ochii, la cari se referă neobositii adversarii abstractului discursiv, n'a fost oare între altele și un strălucit cap matematic? N'a avut el oare dincolo de matematica plastică a antichității geniala intuiție a algebrei viitoare?

Geniile cu sfilă de matematică între cari se însiră și Schopenhauer, confundă prea mult fășnirea creatoare de forme a matematicii cu sterilitatea logice. În timpul său nu putea încă să știe că invențiile mari în matematică reprezintă fiecare un impuls primar de zămislire, în multe privințe înafară de logică. După ce Newton și Leibniz au erciat calculul infinitesimal s'au ivit o seamă de obicțiuni, nici astăzi încă definitiv înlăturate, cari demonstau iraționalul creației lor. (Orice începător inițiat în matematica superioară știe bună oară că infinitul mic e luat când egal cu o mărime, când egal

Miliardarii din panoptic

de ION CALUGARU

Amicii mei, nimeni n'a vărsat la răspântii praf de diamant și prundiș de aur.

Călătoriam fără destinație. Descoperisem că se poate fugi de sine însuși, te poți uita ca pe o monedă într'un buzunar, Purificat de luciditate, ascultam dela altitudinea unei terase: vreme sunând în zinc, spațiul rășnit, curgând troene prin pâlnii cerebrale, expresul plescăind uniform — Marți, Miercuri, Joi, zile de scurtă durată — pașii pădurilor, alergând mărunț cu sprinteneală de prepelițe...

În profuziunea de muzici, trupul se subtiliză, între curenții violeți, surprizele nopții, și cerul rozătoare pentru stele, spiritul sburdă.

Brusc trenul a stopat în gară.

Prin cețuri și împăienjeniri, ochii surprind trei pete concentrate.

— Ești curios s'affli scopul celor trei pete? m'am întrebat eu politețu. — Destinde-te pe geam, mai ales că în vis trupul e gamă, sau orice materie ductilă, după preferință. — A! trei mineri cu pipe de turbă! — o vedemie care te amețește cu miros de cocs și cauciuc încins.

— Priviam Siretul și gândiam: de s'ar oțeli aceste ape cuminți și fără pretenții, ce fabrici de prese hidraulice, ce plaje cu nisip și fete goale, ce cuburi de zid ar răsări?... Pe unde-i tăcere ar văjăi turbine electrice, ar mișuna norod, s'ar auzi glasul fierului mănuit de om... Dar avem o descoperire mai mare...

— Amicii mei, deși nu pricep nimica din visul vostru, nu greșesc când spun căți descoperit o mină de aur?

— Dimpotrivă! Pământul s'a stărpit; a fost cu omul ca doica: îl alaptă până în înfărcă. Scurmă acum până în inima iadului, nu mai găsești nimic. Strădania și munca mai află aurul și belșugul pitit în unghere. Numai creierul înțeleptului străluce — ai văzut flacăra de oxigen? — și smulge întuncimeii adevărul ascuns. Nouă ne-au spus camarazi belgieni: cine rupe floarea de ferigă în noaptea de Sâmbziene le ia dracilor comorile prădate...

— Feriga e, după cât știu, plantă criptogană!

— Păi, de aceia ne-am și hotărât. Truda de dobitoac, domnule Calugăru, e pentru motor. Dece s'ar canoni oamenii și n'ar trăi ca păsările?

Tufele de ferigă sunt în crâng. De trei

cu zero! Astfel de fapte ilogice *) numără matematica între trucerile ei). Supralogic, ilogic, antilogic — devin astfel, prin faptele unor genii inspirate, izvoare creatoare și în matematică.

Și oare ce-ar fi spus Schopenhauer dacă din întâmplare ar fi știut că Descartes, unul din cei mai de seamă inventatori de construcții matematice, a fost un calculator nu tocmă așa de strălucit pe cât s'ar crede? Poate că ar fi revenit naiv satisfăcut asupra teoriei sale despre antigenialitatea matematicii.

LUCIAN BLAGA

*) Vezi: H. Vaihinger, Philosophie des Als ob.

nopți pândim: să vie diavolul să descue farmocce. Peste două ceasuri vine — suntem anunțați — Scaraschi să înlecă florile în măduvă de bivoliță... Ar trebui însă să fim patru ca să biruim ispitele lui...

— Amicii mei, eu sunt nebun, voi deosemeni. Nu m'am confundat încă cu nebunia voastră, dar mă va molipsi desigur — ce ar fi să mă luați cu voi?...

— Ai jurat sub tufani și ai suflat asupra vântului să orbească, șerpăria de draci?...

— Nu — dar se poate? Spuneți-mi însă — vreau să fiu cinsit — că e nevoie de patru... eu, eu amicii mei, sunt o clădire în multe etaje, cu apartamente închinate forjat.

— Nu-i nimic. Cliriașii crapă de groază, când au să-i supună la cazne diavoli.

Pornim peste privești ca pinguinii. Iazuri de ghiță își înalță trupuri de pește, pește cu glas de clopot, care sună după noi; gâște frunzăresc durerile atmosferelor, se opreșc la o foaic pe care o pipăte ca orbii, repetă în cor, apele cântă falș... o flotilă aeriană de draci acrobați face looping, catări speriați s'au înălțat călărind pe sârme de telegraf, mânji gonese, copăte ciupesc sârmele, sunete se împart automat ca bomboane de mentă, vântul s'a aprins violet — subtil suspina orchestra stălpilor de telegraf, în goana șoselelor...

— Prieteni, vă spun drept, muzica e incompletă cât lipsește primadonna...

— Taci! nu spune vorbe de rușine. Cădem și ne prefacem în mătrăgună, dacă ne gândim la mueri.

Mă supun. În ascensiune, desfercăm vămile, văzduhul. Până sus; ochiul urmărește linia conului străfulgerând ca un semafor. Plutim în cercuri late, late de sute de km. — ca vârtele copacului. Parcurem cercul târzelor tocite, fără vibrare; cercul muerilor svârcolite în delicii: cercul fetelor bătrâne cu sentimentalitate beșicată la tâlpi — în sfârșit, cercul celest suprapus peste întinerie. În acea lumină de toamnă precoce, cu fumigei dulceață mălăeșă e un cerc zugrăvit cu relieful. Turle se gonesc și-si frâng crucile, popi poartă planete cu cruce, în sacra dreaptă și flancle ca pieile de zebra. Stau încremențiți. Un viraj: Suntem iar pe pământ.

— Am trecut, fraților, cu bine de întâia ispită. Dar ce facem mai departe? Cel mai bătrân dintre mineri se propune evantgardă, să ne evite surprizele neplăcute. Eram gata s'admit. Din principiu, nu contrazic. Al doilea miner își simți însă bravura jignită de curajul confratelui.

— Nu! nu se poate. La mine, pisica nu mămăncă oțet și buza calului n'o cos cu sula. Toți patru sau nimeni!

— Prieteni, dece să ne certăm pentru poteoave? Unul din voi doi are, desigur, dreplate, și acela sunt eu, Vaș sfătui deaceia...

— Nu e nevoie de sfaturi. Să pornim cu toți să nu ne apuce ziua.

Cercuri se îndeaș mereu, concentric. Au culori de ciocolată, cafea, cafea cu lapte și produse industriale. O liniște suavă ne îmbie la melancolie. E marea ispită care te umflă și prăbușă. Suprema tentație a viciului delicat și

Bunicii

O n'am uitat povestea cea cu zmei, Ce ne-o spunea în nopți de Sânt-Andrei! Tot ca atunci, mi-atâră lacrimi de gene La amintirea tristei Cosânzene. Când ochii mei se'nchid sub vâl de seară Mă văd în casa veche dela țară, Și'n timp ce-afară se bocește vântul, Ți-aud așa de limpede cuvântul: „A fost odată, hăt, demult, demult...”

A Cosânzenei și-a lui Făt-Frumos poveste... Ca un copil cuminte eu te-ascult — Dar azi, bunico, și mai tristă mi-este

Ca Făt-Frumos pornii și eu în larg Cu piept de fier cărări în stânci să sparg Dar jinta mea, ascunsă stă mereu, Ca o Ileană n'tr'un castel de zmeu. Un bici de foc mi-e n'flăcărutul dor Ce-mi mână pasul veșnic călător, Și gândul meu în goane nebunești E murgul furtunatic din povești... Mă duc așa, mă duc neîncetat, Iar viața, ca un zmeu înfuriat, Pela răscrucei de drumuri stă la pândă, Ca să mă prindă n lanțuri de osândă, — Și Cosânzeana stă'n palatul fermecat Ce'n apa depărtării s'a nnecat...

Bunico, dacă'n serile târzii Mai spui povestea asta la copii, Privește 'n locul unde stam de mult: Eu sunt acolo... stau smerit... și-ascult...

GEORGE A. PETRE

ucigaș. Iezerele somnului se turbură ca la vânat de pește cu dinamita. Descărcări de forțe electrice scânteie albăstrii și, iată am ajuns — în sbor spiralat — aproape de piscul conului. Coloane în marș se îndreaptă împotriva noastră: infanteria dracilor, cu salturi de purici; miriade, miriade de insecte negre, săltărețe ne înconjoară, tind să ne covârșească. O ascensiune nouă și vertiginoasă și pipăim cu creștetul capului vidul... Vârful se desclide cu un rât de porc. Am înfrânt toate ispitele! Uha! un strigăt de triumf. Suntem miliardarii... Iată toate avuțiile neimaginabile încă! — Dar unde sunt minierii — unde's eu? O cataractă nedefinită ne înghite...

Noaptea de Sâmbziene, amicii mei, e noapte — pur și simplu — ca eri ca poimăine. Cerbul și-a lepădat poate coarnele, priveștițele au năpărlit, visele au prins brumă... dar interior stăruie cu bătaie de ornice, ornice nenumărate, chiriașii. Noaptea de Sâmbziene nu-ți suprimă cele câteva suflète în plus pe care le ai.

ION CALUGARU

„Antiquitas Rediviva“

(Vremurile revin)

— Romanul credinței eroice —

de MAIORUL GH. BĂGULESCU

Soarele dimineții, dimineața păcii, ieși-se răsărind din adâncul mării; atmosfera era răcoasă în timp ce nisipul dormea încă liniștit și rece nesupărat de vânturi. Sunete de tubă, strigăte, curse de cai ce alergau întru întâmpinare, salutară răsăritul, apoi, rând pe rând, cetele veniră să se așeze, din pounca lui Decebal, în jurul cortului.

Aici li se arată prietenia încheiată cu Histrienii.

Vestea fu primită cu aceleași strigăte ca și răsăritul soarelui.

După obiceiul dac, un luptător trebuia să meargă sol, pentru a duce vestea de cele petrecute, la tatăl Zamolxis.

Un dac de statură înaltă — pe brațele și picioarele căruia se ridicau mușchii bolovănoși, iar vinele gâtului păreau șopârle — cu barba încurcată și părul căzându-i înle peste umerii lați și aduși, se aruncă, din una din cetele mai apropiate, la picioarele lui Decebal.

— Stăpâne, atotputernice stăpâne, stăpânitor de la Tapae până la Tomis, îndură-te de mine și hotărăște să încerc eu drumul până la tatăl nostru al tuturor Zamolxis. Copiii mei te vor sluji cu credință, iar părinții mei, cât vor mai trăi, se vor ruga pentru fericirea ta.

— Așa va fi, răspunse scurt Decebal și uriașul Dac, transportat de fericire, îmbrățișă picioarele stăpânului.

Era acum nevoie de un luptător din cea laltă tabără. Nu fu nevoie să se arate decât în ochi această dorință, și din grupul celor trei Romani păși înainte fostul rețiar, însemnând spre Decebal frumosul și demnul gest al salutului roman.

Doă gladiuri și doă scuturi de aramă au fost aduse. Pe arena unui cerc cu raza de zece pași avea să se desfășoare lupta.

Trei călugări din clasa Ctistelor, urmași de-ai lui Deceneu și Vesina, ridicăți pe câte un scut sprijinit de sulzele mulțimii, înălțară rugăciuni către atotputernicul zeu, după care lupta începu cu toată furia și brutalitatea atacului din partea uriașului dac — și toată mândria, siguranța în mișcări și liniștea rețiarului, înfruntătorul deprins al atâtor primejdii.

Roma cislată în marmoră de Carara lupta cu blocul rudimentar al granitului carpatic.

Prăvălirea Dacului în atacul navalnic era tot atât de puternică, pe cât de vioace era apărarea Romanului, urmată de fulgerul gladiului.

De doă ori fierul Dacului în drumul spre pieptul Romanului întâlnise scutul, tot de atâtea ori scutul dac fu lovit în pliu de gladiul roman.

Odată cu numărul loviturilor, mușchii și mișcările Dacului creșteau, în timp ce Romanul, ca un drumet încercat ce pleacă la drum lung, prin mișări cumpănite aștepta clipa în care dușmanul-urias, ar fi fost cuprins în lațul oboselii.

Acesta, încercând lovitura hotărâtoare, năpustirea îi fu atât de năprasnică încât neîntâlnind nici scutul și nici pieptul Romanului, poticnindu-se, căzu într'un genuchiu.

Sângele ambiției incremenise în vinele Dacilor. Dintr'o săritură, adversarul fu lângă el, dar în loc de lovitura mortală, Romanul îi întinse mâna drept ajutor.

Gestul umplu de uimire pe Decebal și de mândrie pe legionarul roman.

În strâmtul spațiu a câtorva pași — căci ambiția luptătorilor și curiozitatea privitorilor strânsese cercul mișcărilor — lupta reîncepu. De data aceasta, afară de puterea mușchilor, toate celelalte calități de luptător erau, vădit, de partea Romanului.

O nouă lovitură încercată de colosul dac, fu zădărnicită de Roman printr'o săritură în lături, după care urmă răspunsul atât de repede și scurt în cât stânga Dacului rămânând descoperită, primi o lovitură puternică de gladiu deasupra șoldului stâng.

Lupta era deci terminată prin victoria Romanului.

Dar ea întotdeauna primele clipe de izbândă nu suat decât începutul unei alte furtuni.

Întâmplarea făcuse, ca în fulgerătoarea-i năvală, sfârșită prin lovitura hotărâtoare, gladiul dac să fi sgâriat întâmplător, brațul Romanului.

Focul luptei și primele clipe de victorie îi făcuse nesimțită durerea sgârieturii, dar sângele roșu venea să-i aducă vestea, dealtfel fără însemnătate la început.

Decebal, apropiindu-se, sărută deopotrivă pe Dac și pe Roman.

Junius tocmai se pregătea să lege sgârietura tovarășului de arme, când fu oprit de șeful tribului:

— Zamolxis a voit astfel. Datina noastră nu dă voie să se lege rănile căpătate în astfel de lupte. Dealtfel, totul este în zadar. Amândoi fericiții vor vedeă chiar astăzi pe marele nostru zeu, care se va îndura chemându-i la el — gladiușile au fost otrăvite!

Cuvintele acestea mușcară pe Junius mai puternic decât o împunsătură de suliză.

Credinciosul lui tovarăș, alături de care îndurase atâtea, avea să-l părăsească astăzi....

Umilul rețiar avea să rămână în răsăritul imperiului cheazăic de credință și virtute romană.

În ochii lui Junius răsăriră lacrimile, ce adesea se văd în privirile caracterelor de oțel, față de durerea altora. În ochii luptătorului era senin și pace, semnul îndeplinirii datoriei.

Pe fața Dacului rănit, coborîse razele unei lumini din altă lume și a unei fericiri negrăite.

Înconjurat de ai lui, cu ochii așintiți spre discul soarelui, întovărășit de mulțime, fără să fie seamă de sângele ce-i curgea din coapsă, începu să cânte o rugăciune:

Zamolxis părinte,
Din înaltul ceului senin,
Apără Istrul de secetă
Și munții de prăbușire.
Apără Dacia de fierul dușman,
Și întinde, Divule, hotarele țării noastre
Atât, în cât fața soarelui tău,
De la Răsărit la Apus,
Să nu vadă alt pământ
Decât al urmașilor lui Deceneu.
Viața pe pământ ne este de-o zi,
Viața lângă tine durează o veșnicie.
Pe mulți fierul meu i-a trimis, părinte,

desen de I. STOICA

In hotarele umbrelor negre.
Dar nici odată, bunule Zamolxis,
N'am mințit, n'am băut vin și n'am înșelat
pe nimeni...

Din amforele imprăștiate, se ridică fu-
mul mirositor de smirnă. Pe altarele înăl-
țate, preoții aduceau sacrificii zeului.
Zamzetul se depărta din ce în ce mai
mult; mai încet, tot mai încet și mai rar
se auzeau cuvintele Dacului.

Ochii i se împăcenisiră, mâinile crispate
se infipse în nisipul încă neîncălzit de
soare, capul i căzu pe umărul stâng, în
timp ce buzele tot urmau să se mai mi-
ște, pramăriind pe atotputernicul zeu.

Și Dacul încremeni astfel cu trăsăturile
bucuriei pe față, însvorite din puterea cre-
dinței, peste care puterea otrăvii nu se
putuse aștene.

Romanul rămase încă în picioare, pre-
umblându-se liniștit și gânditor, prin
mijlocul arenei.

Sănătatea daciei apărea în sufletul ro-
man cu atât mai înaltă cu cât mai adâncă
era prăpastia bolnăvicioasă a societății
romane.

Ei, Dacii, aveau un zeu, care-i făceau
să moară cântând, și un Imperator ce lupta
și dormea în mijlocul lor. În sufletul
lui cât și în sufletul lui Junius pătrunsese
pe tăcute, un fel de teamă, că odată,
când-va, puterea aceasta uriașă a barba-
rilor se va năpusti asupra Romei.

Rețiarul mai străbătu de două ori are-
na, simțind că viața îl părăsește, el se
opri cu fața spre Apus.

Picioarele indoite dela genuchi mai
făcură doi pași înainte, apoi corpul cu
brațul drept întins spre Vest se prăbuși
în țărână.

— Roma, Roma !

Era strigătul de alarmă al străjerului
de la Istru.

— Roma !

În cele din urmă clipe, Romanul ținuse să
scurteze cu doi pași, drumul ce-l despăr-
tea de Roma.

Sufletele a doi croi plecaser împreună,
să ducă, unul lui Zamolxis, altul lui Ju-
piter, vestea păcii binefăcătoare.

Împreună au fost îngropate și corpurile
lor, în vârful mivei din fața cetății. Pe-
ste mormântul lor, o stană de piatră pusă
de Junius și Histrienii recunoscători —
la două zile după înmormântare — purta
inscripția :

XXIII IUNIE ANVL LXXIX
AICI ODIHNESC DOI EROI,
VN ROMAN ȘI VN DAC MORȚI PEN-
TRV PATRIE.
SENATVS POPVLVSQVE HISTRIANO-
RVM.

Mormântul era sigiliul pus pe tratatul
a două nații ce doreau să trăiască în
pace.

Pax Vobiscum !

MAIORUL GH. BAGULESCU

Puterea logice

de MIHAIL CELARIANU

Sunt un om nici cu prea multă fan-
tezie, dar nici prea logic. Am și oare-
care prezență de spirit. Nu sunt nici
prea inteligent, dar nici prea prost.
Cred, însă, că omului nu-i trebuie cine
știe ce minte, ca să poată trăi onest,
confortabil...

Cu toate cusururile și calitățile mele,
urmă răsplat prietenul meu Ermil
Georgescu, ezbutesc totdeauna să mă țin
binisor în societate; între spirite scă-
părătoare, găsesc și eu câte unul bunice-
l; când sunt între oameni de fante-
zie, am și eu contribuția mea de nă-
scocri; între oameni proști, sunt și eu...
vreau să zic, înșfârșit, că știu să ies
cu față curată din toate împrejurările.

Ei bine, dragă, cu un singur prieten
n'am scos-o nici odată la capăt în dia-
lectică; pot să-l și spun: Mircea Plo-
pescu. Nu-ți poți închipui cum găsește
omul asta, în orice împrejurare, în orice
dispoziție sufletească, replica cea mai
ingenioasă, pe care o lansează din fun-
dul convingerii, cu un ton covârșitor.

O sută de dueluri am avut până a-
stăzi cu el, fără să pot spune că o sin-
gură dată l'am atins și eu, cât de ușor,
cu toate că ceasuri întregi nădușeam,
încordându-mă să-l prind într'un mo-
ment de neatenție, de neprevădere, de
nesiguranță. Peste puțință! Ca și cum
mi-ar fi știut mai dinainte toate gân-
durile și toate întrebările, avea, pentru
fiecare, răspunsul prompt, rostit cu o
liniște și convingere omoritoare.

Orice vroiam să-i spun, era caraghios
de inutil. Și, ca să evit cel puțin o sc-
rie întreagă de gafe și copilării ce tre-
buia să urmeze, la un moment dat tă-
ceam, tăceam, tăceam, — până ne des-
părteam. Deabia atunci oftam și eu, u-
șurat, dar cu o ură cumplită pe el și
cu un desgust imensibil de mine însumi.
Până când, cu toate că altfel era băiat
bun, mă hotărâi să-l evit. Și, de astă
dată fui eu cel care câștigă bătălia:
orice făcea, pe cine întreba, pe unde mă
căuta, nu era chip să dea peste mine:
îl învingeam prin absență.

Dar trebuie să știți că preponderența
mea nu ținu mult. Într-o dimineață, mă
sculai cam târziu și, după toate soco-
telile, nu mai puteam să fac ocolul zil-
nic, pentru a-l ocoli, în drum spre mi-
nister; așa încât, cu gulerul paltonului
ridicat, cu pălăria îndesată pe ochi, să
nu mă recunoască, tăiai strada Petrescu
al doilea, direct spre tramvai.

Dar, „ce ț-e scris, în frunte ț-e pus!“;
— la cotitura cu bulevardul, Mircea
Plopescu mă înhăță de braț. Un fior de
frig mă străpunse, glasul imă pieri, mă
oprii buimăcit, aruncând asupra lui o
privire spălăcită și resemnată, ca de
martir. El, însă, îmi surâse îngăduitor
(asta m'a nimicit totdeauna!), îmi dete
pălăria spre ceafă, își aj desăcui gulerul
de peste bărbie, apoi; mă luă din nou
de braț și... nu știu ce s'a mai întâm-
plat!... Eram zăpăci! Ufff!... Ascultă
dragă, numai ascultă și să vezi dacă
nu-ți vine să te omori: Prima vorbă pe
care i-o spusei fu, foarte natural: bună
ziua!... Ce găsești dumneata fals, nepo-
trivrit, în vorba asta? Ei, știți ce mi-a
răspuns? „Las, că asta știu eu! E
vorba ce te tot ascunzi de mine?“.

Din primul moment fui uluit; nu vro-
iam, însă, în momentul capului, să-l las în
apele lui:

— Mă privi este! — i-o retezai, scurt.

— Dar crezi că asta e deajuns?!...
Mai poți m de adaogă ceva! Și, cu
toate acestea, făcui din nou uz de pre-
zența mea, de spirit:

- Păr'că... te-ai mai îndreptat...
- Ce, pân' acum eram strâmb?...
- Vremea s'a încălzit...
- Hm! (aci răs) — suntem de acord!
- Dar tot o să mai ningă...
- Asta nu se poate preciza.
- Ai văzut că Rusia s'a făcut repu-
blică?
- Fiecare popor cu destinele sale!
- Ce mai faci, altfel?
- Nu mă vezi?
- N'ai de gând să te însori?!
- Asta numai D-zeu știe! Dar dum-
neata?
- Eu... eu... n'am... majoratul.
- Poți cere emanciparea.
- Dar îmi susțin familia...
- Găsești un colțisor, n'ai grije, și
pentru nevastă!
- Viața e scumpă...
- Dar, dacă gătești în familie...
- Pe urmă... soacra...
- Atât mai bine: îți vede de copii!

Dă-mi un pahar cu apă, dragă, că nu
mai pot! Până la minister asta ne-a
fost conversația! Cred, însă, că e pen-
tru ultima dată! Și... vezi bine care e
arma lui: numai cu logica te omoară!
Dar, de azi înainte, adio!... Nu mă mai
prinde!

MIHAIL CELARIANU

Grădina lui Teocrit

Doris

Se șterge-n noapte ultimul pătrar
și eu rămân cu stelele în mine;
vârtejul lor mă poartă după tine
și totuși mi-ești în suflet și tresar.

Din întuneric ochii tăi răsar
ca ochiuri de fântâni pe căi străine;
și frăgezimea ta pe buze-mi vine
prin pâcla blondă-a prafului stelar.

Un pas de mătă a mișcat în umbră
și dintr'odată-ți simt statura sumbră
bănuitor cum lunecă la geam.

— O, lasă-mă să tremur... Tu ești oare?
Vreau să te spăl ca roaba pe picioare,
că tu ești pomul meu — și eu sint ram.

MARCEL ROMANESCU

Considerațiuni asupra catharsis-ului aristotelic

IV

Trecutul, după Freud, lucrează în prezent, săzind din inconștient peste șanțurile întortochiate ale preconștientului în conștient, așa în cât retroversivitatea despre care am vorbit, este înregistrarea în prezent a glasului îndepărtat al trecutului.

Trecutul acesta este copilăria individului, sau copilăria omenirii întregi, și astfel derivarea prin sublimare prezintă o origină atavică foarte depărtată.

Freud a interpretat prin psihoanaliză viața socială a popoarelor primitive (*Totem et Tabou*), tr. fr. Paris 1924).

Plecând de la faptul, că primitivul cugetă sexual, de unde atotputernicia ideilor, de unde și convingerea sa, că poate domina natura reflectată într-o concepție animistă, Freud regăsește — după ce analizează tot materialul adunat de antropologii Frazer, A. Lang, Wundt, Gillen, E. B. Tylor etc., etc. — în natura nevrotului o bună parte din atitudinea primitivului; apoi constată, că regresivitatea sexuală, care s'a produs la el, a determinat o nouă sexualizare a proceselor intelectuale. Efectele psihice trebuie să fie a celeiași în ambele cazuri de transformare libidinoasă a cugetării, adică și în transformarea primitivă și în transformarea regresivă.

Arta ar fi singurul domeniu, zice Freud, unde atotputernicia ideilor s'a menținut până în zilele noastre. Numai în arte se întâmplă ca un instrument de dorință să facă ceva, care să semene cu o satisfacție și numai grație iluziei artistice, acest joc produce aceleași efecte, ca și când ar fi vorba de ceva real.

Pentru Freud nevrozele prezintă analogii izbutoare și profunde cu marile producțiuni sociale ale artei, religiei și filosofiei; așa în cât nevrozele apar ca niște deformări ale acestor producțiuni, cele din urmă rămânând derivări quasi-normale, pe când nevrozele sunt derivări patologice.

Freud susține, că o isterie este o operă de artă deformată, că o nevroză obsedantă este o religie deformată, iar o manie paranoică, un sistem filosofic deformat.

„Aceste deformări se explică în ultima analiză, prin faptul, că nevrozele sunt formațiuni asociate, care caută să realizeze prin mijloace particulare ceea ce societatea realizează prin muncă colectivă. Analizând elementele, care sunt la baza nevrozelor găsim că tendințele sexuale joacă un rol decisiv, în timp ce manifestările sociale, (arta, religia, filosofia) se reazămă pe tendințe născute din intersecția factorilor egoiști și a celor erotici... Din punct de vedere genetic natura asociată a nevrozei decurge din tendința sa originală de a evada din realitatea, care nu-i oferă satisfacție, spre a se refugia într-o lume imaginată plină de fâgădueli ispititoare. În această lume reală, din care nevrotatul fuge, domnește societatea omenească cu toate instituțiile create de muncă colectivă; evadând din această realitate, nevrotatul se exclude el însuși din comunitatea umană”, (*Totem et Tabou*, cap III, p. 127).

Înainte de Freud, Lombroso arătase, că momentele de inspirație artistică sunt niște echivalente de epilepsie Jarvată, genul fiind caracterizat printr-o inconștientă surprinzătoare, printr-o creație instantanee și o intermitență analogă stărilor epileptiforme.

„În șiragul amestecat al faptelor”, zice

J. Vinchon, mai mult strălucitoare de cât numeroase, medicii noștri străbuni, de la Le Camus la Lombroso au confundat consecințele uzurei sistemului nervos la oamenii de geniu cu însuși geniul, „pănele” unei mașini perfecționate cu perfecțiunea mecanismului său”. (*L'art et la folie*, Paris, 1924).

Max Nordau întrevăzuse și el ceva din acest punct de vedere, din care privea Lombroso, Nordau a susținut în legătură cu Verlaine, că trebuie să-i căutăm înanii de copilărie origina nevrotică, care făcuse din el un „degenerat”.

Și Lombroso și Nordau asemănaseră geniul cu nebunia, de cât că etiologia afecțiunii este înfățișată la înaintașii lui Freud drept un proces analogic ce nu se rezumă pe altceva, mai ales la Lombroso, de cât pe niște simple descrieri clinice ale așa numiților degenerați superiori.

Freud însă arată, că nebunia și geniul artistic sunt derivate corelative, nu identice. Pentru Freud nevrozele în genere sunt formațiuni asociate cu un caracter sexual aproape exclusiv, sau în tot cazul, jucând un rol precumpăritor; arta însă e o formațiune socială, în care găsim intersecția factorilor erotici cu cei egoiști.

Derivarea patologică e o pășire a realității; derivarea artistică prin sublimare consistă din trecerea de la fantazie la realitate.

Darwinismul izolase și el fenomenul sexual, ca element genetic oare cum, pentru producerea frumosului. Problema era însă pusă altfel.

Printre formele selecțiunii naturale, Darwin ne-a arătat și așa numita selecțiune sexuală. Animalele se reproduc, zice Darwin, după ce femela a făcut o alegere în ființa, care va servi ca element de acuplare.

Alegerea aceasta se face numai grație unor calități, pe care le-ar avea masculul. Culoarea strălucitoare și cântecul la păsări; mărimea și vigoarea în genere la celelalte animale; frumusețea și câteodată talentul artistic la oameni; toate acestea constituie după Darwin, mijloacele de excitare sexuală. Efectul excitant fiind

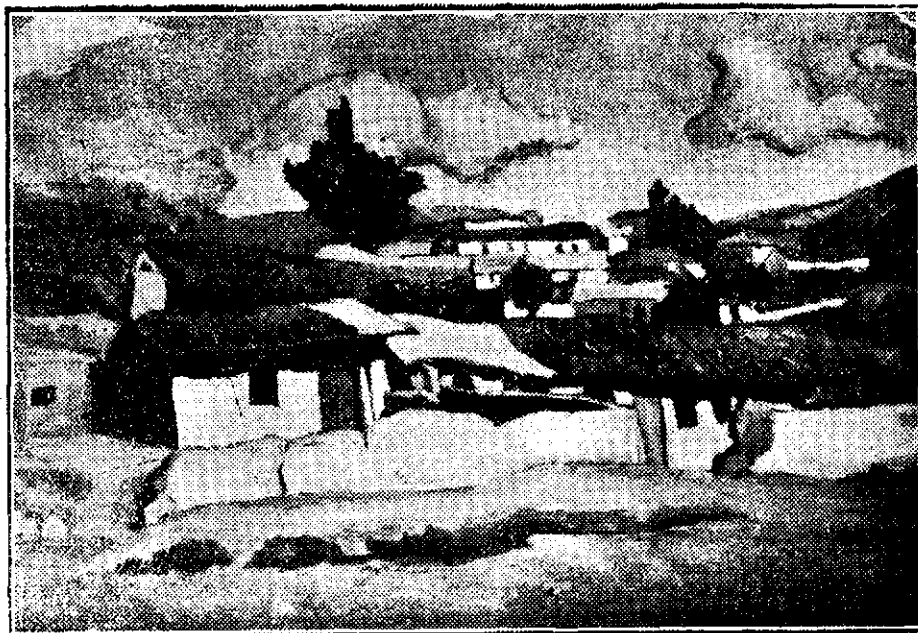
întărit prin culorile, formele, sau atitudinile thaumatice, care încântă ochiul; prin cântecele, care farmecă urechea; sau prin frumusețea trupeză, ori admirația talentului artistic la oameni, urmează, că selecțiunea sexuală ajunge să aibă și ea o influență asupra acestor forme, culori, sau asupra frumuseții în genere. Deci frumusețea activează instinctul sexual, iar instinctul sexual selectează frumusețea, întrucât prin creditate acest proces asigură propășirea unei specii către un tip din ce în ce mai frumos sau mai perfecționat în evoluție.

Considerându-se apoi transformarea instinctului sexual în joc, ceea ce de altfel au susținut și Spencer și K. Groos, iar în timpurile noastre Ch. Lalo; sau constatându-se, că strălucirea florilor la vegetale, activitatea împodobirilor, a cânteceilor, sau a construcțiilor de cămbuci încep și se sfârșesc cu perioada de reproducere; ba, mai mult, că la oameni trezirea facultăților genetice fac din toți adolescenții, poezi mai mult sau mai puțin talentați, curmându-se avântul odată cu trecerea vârstei critice, — toate acestea aduc în linie seriază: frumusețe, artă, sexualitate, dar de aci și până la doctrina freudiană distanța e insurmontabilă.

Creatorul de artă, după concepția freudiană, își descarcă așa dar prin creațiunea sa conținutul obsesiunii sale erotico-egoiste. Pe Freud nu l-a preocupat problema contemplatorului. Cu toate acestea soluția freudiană conține și rezolvarea fenomenului estetic pentru contemplator printr-o foarte facilă interpretare a doctrinei, pe care o studiem.

Între adevăr prin contemplarea operei de artă noi ne trezim din formalismul cotidian în care dormim, scoțându-ni-se la iveală veritabilul nostru cu ce a fost solicitat de sinteza stărilor sufletești incluse în josul operei de artă.

Viața cotidiană, ar putea să zică Freud, ajunsă la o anumită treaptă de evoluție ne-a petrificat sufletul într-un veritabil automatism ce ia forme embrionare sau larvare. Atunci arta liberatoare insuflește fantomele omenești, înlăturând procesul de încremenire psihică prin aducerea în planul conștiinței a impresiilor încercate oltă dată, și are au fost alun-

HRANDT AVACHIAN; Cartier țigănesc (Balci)

gate în inconștient de cenzura socială sau morală.

Opera de artă ne-ar aduce aminte, ne-ar solicita adâncurile noastre sufletești, analizându-ni-se sufletul (psihanaliză).

Creațiunea de artă ar fi psihanalistul ce ne vindecă, conștientificând mecanicizarea straturilor de conștiință comprimate în inconștientul nostru.

Retrăind momentele creațiunii de artă, ni se trezește toată substructura psihică al cărui fundament ne rămâne ascuns după cum spune P. Bourget și nouă și altora. În felul acesta contemplatorul în fața operei de artă își deschide căile de scurgere ale inconștientului, care îl încarcă. Iată cum contemplarea, după doctrina freudiană, apare ca un mijloc de igienă psihică grație purgării sufletești de elementele susceptibile de patogenie, iar sublimarea prin derivare a complexului egoist și sexual ce este alungat în inconștient, aduce aminte formula aristotelică a fenomenului cathartic.

Firește, Freud nu ne dă o explicație definitivă a emoțiunii estetice.

Singura vină serioasă ce s'a adus lui Freud din partea psihiatrilor este că, el consideră — în afara principiului inițial al întoarcerii derivate în conștiință din partea impresiilor alungate în inconștient, — numai conținutul nevrozelor, nu și etiologia, forma, evoluția și mecanismul lor original, ceea ce îl interesează mai ales pe Freud, în melancolia delirantă, spre pildă, este caracterul particular al cutărei remușcări, sau al cutărei ideii de umilire a bolnavului, nu tendința spre auto-acuzare, spre deprecierea de sine, care revelează și traduce în afară unul din aspectele cele mai caracteristice ale afecțiunii sale, nu-l interesează nici chiar corelatul fiziologic al depresiei și denutriției sistemului nervos, care într-o anumită măsură explică acest delir. (Vezi: G. Dumas, op. cit. *Psychologie pathologique*, p. 1022).

Această vină o putem aduce explicării sale și în domeniul estetic. Freud ne dă mai ales o explicație a artei prin conținutul său, nu prin forma sa, căci preocupat aproape exclusiv de punctul de vedere medical, ne vorbește despre artă totdeauna alături de vis, religie sau filosofie, adăugând mereu, că derivatul sublimat al artei are loc numai când individul are daruri creatoare.

În felul acesta legătura dintre biografia autorului, sau a familiei sale și opera creată se definește și mai strâns; însă legătura despre care e vorba, nu constituie o explicație a fenomenului estetic.

Un complex de factori sexuali prin introversiune și derivare ulterioară poate duce pe cineva la nevroză; dar factorii erotici se pot intersecta cu cei egoiști și atunci derivarea se poate sublima și în opera de artă. Când? Atunci când individul are talent.

Sublimarea artistică e posibilă, prin urmare, numai în ipoteza că există talentul în prealabil. Dacă talentul artistic nu există, sublimarea te poate duce spre... filosofie, religie sau spre visuri și chiar vise mai mult sau mai puțin plăcute. Această causalitate prin sublimare nu e eficientă, în tot cazul explicarea nu e determinată.

Așa în cât legătura între biografia autorului și opera creată rămâne tot cu vechiua fizionomie, adică se va putea, până la un punct să se explice elementele de conținut ale operei prin ajutorul vieții autorului sau a ascendenților săi, dar talentul va continua să rămână ascuns în acelaș zaimf misterios.

Freud nu a răușit să rezolve această

Prelegerile scriitorului Gala Galaction

DELA UNIVERSITATEA POPULARĂ „COASTA DE ARGINT” BALCIC

Printre coastele de mit oriental ale Balicului, se strecoară figuri de epocă culturală. Lumina orgiastică transfigurează și demonizează tumultuoșitatea culmilor dezolante, în coloratură, iar printre smochini, migdali și rodii, casele arhaice și masive deschid perspective patriarhale și biblice. Printre culmi pleșuve și albe, între marca și corul care arde, pe orizontul albastru și mat, părintele Gala Galaction, își flutura sutana cernită de cavalier al idealului creștin. Semănătorul posedat de porunca vremilor, își seamănă talanții de vier credincios, coborând între coastele Balicului, ca altă dată între pescării Thebaidei, feciorul Mariei.

Valuri de pasiune revărsă și'n predicator numai vibrează glas uman că se trezește și ferb acorduri lungi și grave de orgă. Iar vorbul de foc, aprinde uneori răzvrățiri de leu. Din expunerea cu contur și viu colorată a părintelui Gala Galaction, cauzele cari au adus transformarea spirituală a societății românești începând dela 1821 până în vremile actuale, ies luminoase și limpezi cu precizie de baso-relief.

Spațiul însă care ne înfrânează elanul, și ne limitează ca rând, omagiul de grație pe care auditorul înbelșugat și Universitatea Populară a „Coastei de Argint”, îl datorcă ostentiv conferențiarului, — nu va da, din toată expunerea cauzelor, alese aproximativ și arbitrar de scriitorul acestor rânduri, decât o bicisnică iconă, egală cu cea a unei flori presale, dintr'un album. Cauzele crizei morale actuale sunt împletite și legate direct de edificiul de stat al bisericii ortodoxe, care și-a pierdut autoritatea și posibilitățile de securitate socială și națională.

Dar cauzele care la rândul lor au făcut ca biserica strămoșească să piardă o mare parte din activitatea ei pentru viața noastră sunt:

1. Luptătorii generației entuziaste, fâuritori ai Unirei Principatelor sunt crescuți în școala Occidentului, până la un punct, dincolo, de realitățile societății românești. Anunși de spirit iconoclast, intră în conflict într'un moment, cu generația veche, în deosebiri religioase și pravoslavnică, a boerilor cu antereu și islic, din care biserica pierde.

2. Antipatia acerbă și precipitată, aproape neînțelegătoare, a tinerilor refor-

taină, care a torturat mințile atâtor iscuși cugetători.

În schimb, eliberarea cathartică prin artă de acea vegetație subconștientă, care ne înecă, tocmai, fiindcă nu știm de unde vine, închizându-ne comunicarea cu propriul nostru eu, și apoi explicarea acestei substructuri psihice ca un caz de reverșiune sau de regresivitate spre un primitivism articulat pe planul evoluat al unei mentalități post-primitive, constituie din partea lui Freud după metafizica nietzscheină o serioasă contribuție pentru posibilitatea modernului de a descifra formula lui Aristotel atât de avară pentru cititorii săi de astăzi.

(Va urma)

SCARLAT STRUȚEANU

matori, pe care o simțeau pentru vechii retrograzi în cari vedeau rusofiliismul — Rusia pravoslavnică pe de altă parte, sunt noii prilejuri de antipatie împotriva bisericii.

3. Grecii posesori ai averilor mănăstirești, sunt ultimul prilej de ingenuitate a creștinismului ortodox, în propria-i vatră, prin secularizare.

GALA GALACTION

A doua prelegere e epilog, și continuitatea ei, tratează despre: Mijloacele prin cari vom putea să remediem și revitaliza societatea noastră.

Cu virtuozitate de adevărat vrăjitor, îmbracă într'un farmec gradat cugetarea ecleziastică pură, izvorâtă din disciplina severă a doctrinei evanghelice și din sacrificiul pentru o idee. Șarjează și disecă sistemele filozofice protivnice bisericii demascând cu o logică de fer spiritul lor distructiv, arătând ca peste realități evidente nu pun decât oratorie profană, elegantă și scilpitoare, minunate flori de stil; aparențe, adevăruri false, vremelnice. Paralelizează viața noastră în începuturile ei, moravurile și spiritul crescut în umbra bisericilor și mănăstirilor de odinioară, cu societatea prezentă. Lasă să se întrevadă, abia simțit dar motivat posibilitatea unei desvoltări a vieții noastre statale într'un cadru ortodox. Politica de stat ar avea de profitat ca atunci când biserica nu numai că a colaborat dar a și patronat-o într-o anumită perioadă, fără de nici un fel de velleități pământene.

2. Atinge chestia învățământului religios din școlile secundare care trebuie complectat viguros.

3. Educație, educație și iar educație în spirit religios ortodox dela vârsta cea mai fragedă.

4. Cei 10 mii de preoți din țara românească dacă ar ști să se pregătească prin creștere și să pregătească — în afară de mișmele politice și materiale — șar transformă în zece mii de legionari sacri, în apostoli naționali, de purificație și cauterizare a plăgilor noastre actuale.

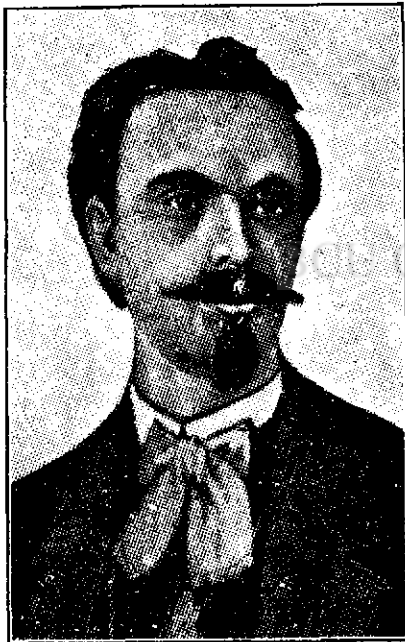
ION OJOG

NICOLAE NICOLEANU

1835—1871

N. Nicoleanu face parte din pleiada de poeți ce au urmat lui Vasile Alecsandri și au pregătit spiritul public, pentru poezia superioară și desăvârșită a marelui Eminescu. Din această serie de poeți: Alexandru Depărățeanu, Alexandru Sifileanu și N. Nicoleanu sunt cei mai însemnați.

Având de multe ori, o formă literară tot așa de armonioasă ca și a lui Vasile Alecsandri, ei încearcă să creeze motive noi în poezie deosebite de cele ale bardului dela Mănăstiri. Izvoarele lor de inspirație sunt poezii străine. Poezia populară le este necunoscută. Nota optimistă a generației anterioare, mai ales din Moldova, este abandonată de acești poeți, care caută să introducă poezie pesimistă și decepționistă. În acest gen, ei au avut un precursor de mare talent, pe Grigore Alexandrescu; și un urmaș genial, pe Mihail Eminescu.

N. NICOLEANU

Dacă am urmări inelul care leagă poezia noastră în dezvoltarea ei evolutivă din veacul al 19-lea, am vedea că opera poetică a lui N. Nicoleanu și a celorlalți doi-trei poeți de talent din epoca lui formează perioada de tranziție dela poezia veselă și optimistă a lui Vasile Alecsandri la cea pesimistă a lui Eminescu. Prin această observație nu voim să demonstrăm că marele Eminescu s'ar fi format sub influența acestor poeți. Ceeace scoatem în evidență, sunt numai diferitele etape evolutive ce le-a suferit poezia noastră în decursul veacului al 19-lea.

Urmărind producțiunea literară și poetică din toate vremurile, ne explicăm mai ușor și înțelegem mai bine, progresul realizat de un scriitor în opera sa.

În epoca dintre 1850—1870 figura poetică a lui N. Nicoleanu apare într-o înfățișare originală și destul de interesantă.

De origine ardelean, născut la 1835 în satul Cennatu Săcelelor de lângă Brașov, Nicoleanu trece cu familia sa pe la 1848 în țară și se stabilește pentru câțiva vreme la Buzău, unde avea rude. Dela Buzău pleacă la Craiova cu un prieten al său profesorul V. Caloianu. Aici Nico-

leanu începe să scrie primele versuri, care se zice, circulau în manuscris printre prietenii lui. Fire sociabilă, poetul își câștigă repede dragostea craiovenilor entuziasmați de talentul lui precoce. După câțiva ani Nicoleanu pleacă la Paris pentru studiul literelor și se întoarce în țară la București în anul 1861. Silit de împrejurări și de firea lui nestatornică, poetul își schimbă mereu funcțiunile sale. În 1864 este numit ca director al liceului internat din Iași. Această mutare a lui în capitala Moldovei, își are importanța ei. Nicoleanu a găsit un cerc literar de curând înjghebat, dar care avea să joace un rol important în literatura noastră. Este vorba de societatea „Junimea” unde Nicoleanu și-a găsit prieteni și protectori, mai ales în amicitia și autoritatea lui Titu Maiorescu.

Tot la Iași, are prilejul Nicoleanu să-și tipărească primul său volum de versuri, ascuns sub inițialele: N. N. Intorcându-se în București, Nicoleanu intră în gruparea lui B. P. Hașdeu și devine colaborator la revista acestuia, „Satyrul”. Tot în acea vreme apare și revista „Ateneul Român” în care scriau toți membrii și conferențiarii institutului de cultură cu acelaș nume.

Aici publică Nicoleanu interesanta sa conferință: „Despre influența lecturii romanelor străine”.

Opera lui Nicoleanu nu este mare: câteva poezii și două-trei încercări în proză sau cronici teatrale.

Numele lui s'a făcut cunoscut din cele câteva versuri reușite. Astăzi ele sunt nitate cu desăvârșire. Nici una din ele nu s'a bucurat de vre-o popularitate mai înținsă și mai durabilă, deși autorul lor este cu mult mai talentat, decât atâția alți alcătuitori de romane ușoare și banale ce se cântă și acum cu vie pastune și admirație.

În viitoarea antologie critică a poeziei românești Nicoleanu va avea și el un loc, cel puțin, cu frumoasa elegie „Dor și jale”

GH. CARDAȘ

A. — OPERA, EDIȚII :

1. Poesii de N. N. Iassii. Tipografia Buciumului român, 1865.

2. Nicolae Nicoleanu, Poesii. Edițiunea a doua (cu portretul autorului), Buc. Tipo-litografia națională M. Klein, Editura revistei „Farul tinerimei” 1888.

3. Poesii în Biblioteca Șaraga Nr. 2, Cu o prefață de Iacob Negruzzi, Iași, f. a.

4. Poesii și proză în „Biblioteca scriitorilor Români” (împreună cu Vasile Cârlova și C. Stamatii) ediție îngrijită de G. Bogdan-Duică. Buc. Edit. Minerva, 1906

PUBLICAȚII

□ D. I. VALERIAN a pus sub tipar volumul de poezii: *Noaptea Stâncilor*.

□ D. LUCIAN COSTIN a pus sub tipar la „Cartea Românească” o mare antologie: *Tălmăcirii din liricii germani contemporani* (63 poeți).

Tot de d-sa, apare, tot la „Cartea Românească”: *Graiul bănațean* (studii și cercetări).

Filosoful Mendelsohn era invitat la masă de Frideric II. Spre a-l tachina, regele scrisese sub numele filosofului pe menu, cuvintele „c un măgar. Frideric II”.

Fără să spună ceva, Mendelsohn băgă cartonul în buzunar. Văzând aceasta, regele îl rugă să dea citire menu-lui. Mendelsohn cetii:

— Moses Mendelsohn. E un măgar Frideric al doilea !”

O Americană cumpără de curând un desen de Picasso, maestrul cubist, și nu mai înceta cu elogiile. Exclamările admirative încetând, frumoasa cumpărătoare întrebă:

— Ce reprezintă asta, maestre?

— Exact trei mii de franci, doamnă!

Merbey d'Aurevilly, leul literelor, cu toată vârsta sa înaintată, rămăsese un „dandy”. Perii lui albi îl nenorociau însă. De aceea îi vopsea de două-trei ori pe săptămână.

Intr-o dimineață, totuși, un prieten îl surprinse în pat înainte de a-și fi vopsit părul.

Scriitorul luat de scurt, căută atunci o scuză.

— Oh! dragul meu, dacă ai ști ce mi s'a întâmplat!

— Ce scumpe, maestre?

— Am avut un vis... un vis îngrozitor.

— Adevărat?

— O viziune îngrozitoare. Mă vezi încă impresionat... Doar părul meu îți va dovedi aceasta...

— Părul dumneavoastră... cum?

— Hei, îl vezi... a albit într-o singură noapte!

Brillat-Savariu, care era un mândăcios fin și un om de spirit, fu întrebat la un prânz de o bătrână marchiză, ce vin preferă de Bordeaux sau Bourgogne. Autorul „Fiziologiei gustului” răspunse:

— Doamnă e un proces la care îmi place să revăd mereu actele din dosar, așa că amân necontentit pronunțarea sentinței.

Georges Feydeau, autorul *Damei de la Maxim* asista într-o seară la o serată de familie și fiul casei, un băiețel de 12 ani, scârțâi la vioară trei sferturi de oră.

— Ce părere aveți? întrebă la urmă stăpâna casei.

— Scumpă doamnă, răspunse Feydeau, e foarte bine... Acest copil are un talent... s'ar crede că numai asta a făcut toată viața lui!

Șalom Alechem, marele humorist, sosind în America, luă parte la o șezătoare organizată în onoarea lui.

Fu salutat de către un orator drept Mark Twain al evreilor.

La sfârșitul serbării, celebrul scriitor american, Mark Twain, care se afla din întâmplare în sală veni spre Șalom Alechem și dându-i mâna se recomandă:

— Mă recomand: „Șalom Alechem al Americanilor”.

RUD. A. KNAPP.

FLOAREA DE CICOARE

(Din psihologia artistului contemporan)

III

Artist de estu, vei umbla, viața întreaga, cu ochii așintți la vedenia ta de frumusețe, te vei împiedeca de toate pietrele din drum, vei încurca și amari viața intinilor tăi... și vei muri pustiu, ...croncănăt de corbii cei mai nemiloși — ai gloriei deșarte...

Gala Galaction.

Colas de Pontoise, urmează astfel în scrisorile sale :

Vierul nostru, tot așa de bătrân la casa noastră ca și argatul, nimeri peste mine în ascunzătoarea din fundul livelei — zugrăvind.

Ochii lui osteniți mă priviră sticloși, apoi se așintiră asupra paletei, penelelor și cartoanelor răvășite prin iarbă — cu o căntătură de dihanie surprinsă.

Cu bățul lui de paznic, atîșe precaut floarea din ustensiile mele, își îndoi apoi șalele cari trozniră surd, și culegînd de jos un tub de vopsea galbenă, îl învârti cu băga de seamă printră degete, îl mirosi gânditor și experiment, pe urmă îl lipi de limba neagră ca și pipa — și plecăci, savurînd uleiul, cu aerul unui înțelept care se lămurește.

Mă mai privi odată cu ochii lui de sticlă opacă și, fără să spuina nimic, porni deval, rezemat în cărja lungă și veche.

Nu m'am uitat după el. Omul acesta nu-nu fusese niciodată simpatic. Era urât, era surd, vorbea cu mine țipînd și nu știa să-mi spună alte povești de cât despre copiii oamenilor din sat, pe care i-a prins la struguri și i-a bătut.

Soarele scăpătă spre asfințit și, lunecînd în spatele nucului din vale, nucul se îmbracă deodată cu frunze de aur mat și crește de cocoș nenumărate, scaldate în purpuriri violente.

Nu-l văzusem niciodată împodobit astfel și nici atât de viu...

... Vedenie extraordinară, ieșită din măruntaiele pământului, să cânte bucurie soarelui...

... Palat fermecat cu mii de ferestruici felurite crestate, în dosul cărora ardeau luminițele unei sărbători a Paradisului...

... Colosal nour sumbru cu întreșesături de întunecimi și fulgere...

... Cap de monstru cu părul încalcit și milioane de ochi fosforescenți, de jivină turbată...

O teamă neobișnuită mă cuprinsese și trupul meu, tot, tremura înfiorat în iarbă.

O teamă neobișnuită : amestec de groază și fericire, de biruință și ingenunchiere, de îndrăzneală și lașitate, de înțelegere suprateastră și tîmpenie mută.

În sufletul meu, ca într'un cazan de oțel, ciocoteau laolaltă bucurii cerești, îngrijorări de noapte, nădejdi înflorite și spaimă grele.

Încetul cu încetul, din ce în ce mai adânc, nucul din vale se posomoră — și

din frunzișul lui veni până la mine un froamăt înăbușit, un gromăt de durere, o îngănare, ultimă, de agonisant.

Pe nesimțite, în locul nucului se năzări — peste cerul calm, cu vioriuri somnolente — spinarea neagră a unui animal infernal, dormind greoi și neliniștit. Priveam încremenit ritmul răsufării lui agitate și ursuze.

O pală de fum veni de undeva și, lent ca un gând urât, înfășură arătarea aceia întunecată și rea, într'un lînțoliu cenușu.

Stam locului, în iarbă umedă fără putere și fără voință.

Un muget prelung, de vită, izbucni de parte, umplînd de jale tot cuprinsul nelămurit, în păclă.

Sufletul meu înlemnise. Nu mai aveam acum nimic din fierberea lăuntrică de adineoare.

Aveam sentimentul că fac parte din cele ce mă împrejmuiau, că am acciași origine, același rost și aceeași soartă, întocmai ca tufele de cătină cari împrejmuiau via, ca firele de trifoi sau ca bănuții sinili, de cicoare.

... O tresărare — și mâna mea amorțită prinse a pipăi în iarbă, după cartonașele zugrăvite în după ameaza aceia ; câte cartonaș, atâtea perechi de floricele de cicoare.

Le așezai cu grijă pioasă în fundul cutiei, îmi adunai penelele și tuburile răvășite — și pornii pe cărăruia care scobora sub pieptul dealului, spre casă.

Gîndul că mă îndrept spre casă, îmi pogori peste inimă o lespede grea și rece. De când căpătasem cutia cu vopsele, absențele mele erau mai îndelungi și mai numeroase.

Pentru aceia, când întăziam, bunica mă întâmpina întotdeauna cu o vorbă aspră ; iar mama mă lovea peste ochi, îndăruit și fără judecare. Până și vierul bătrân, cu ochii sticloși — când mă încurcașă prin curte — se uita la mine, pe sub sprințelele cărmizii, ca la un dușman al viei și al casei.

Tata mă evita, pe cât cu putință.

Pentru ochii lui buni cu care mă învâluia, tăcînd, mama îl dojeana în cuvinte pe cari le simțeam grele, deși nu le bănuiam înțelesul.

După tăceri de săptămâni întregi, tata avea câte odată izbucniri sufletești de o înfricoșătoare violență.

Într'o zi, la dejun, mama nu mai conțenea ocărîndu-l, fiindcă îmi îngăduise să plec pentru trei zile la conacul unui vecin, prieten. La sfârșitul mesei, când se servea prăjitura, pe care eu de mult n'o mai căpătam, — mama mesteca, vorbea fără întrerupere, gesticulînd furioasă, cu lîngurita, spre tata.

El a privit-o multă vreme, așa, adânc și sever. Apoi — nu știu la ce vorbă, făr-furia cu prăjituri zburu, fulgerător, spre fruntea mamei și se sparse în sute de jîndări, în perete, deasupra capului meu.

Nu voi putea uita niciodată ochii halucinați ai tatei, din clipa aceia, paliditatea lui spăimîntătoare și urlatul lui, sugrumat și teribil :

— Termină..., pentru Dumnezeu... cap de gîmă, mic ! ! !

Mama s'a sculat brusc, tremurînd de spaimă, de indignare și de dispreț — a intrat în iatacul de alături, de unde o auziam pășind în lung și în lat și suflîndu-și lucrul să răzoi.

După câteva minute de tăcere, în care bunica avu timp să mestece tacticos prăjitura — tata spuse, cu glas tremurat, ca pentru sine

— „Nu există ființă mai dezbrăcată de simțul presimțirii și mai pîngăritoare de dureri, ca femeia... Soarta ei e o parodie :

să se înșele, să fie înșelată și să înșele”.

Bunica zise :

— „Fleacuri ! ! Mănîncă prăjitura și mai lasă filosofia”...

Crâmpeiiu acesta de convorbire — deși nu-i pricepusem înțelesul — mi-a rămas înfipt în minte, fără tălc, ca o poezie învîjată pe de rost, pentru examen.

Dela o vreme scenele acestea se repetau aporape regulat, la săptămîna, — și pe mine mă doborau de neliniște, de durere și de scîrbă.

Obișnuit, după fiecare ceartă, mama se răzbuna pe mine.

Asifel, în ziua aceia, spre seară, surprinzîndu-mă desenînd pe fața de masă din sufragerie, mama mă izbi cu pumnul peste cap și mă răsturnă pe parchet, zdrobindu-mi coastele sub picioare.

Nu țipam nici odată și nici nu mă jăluam cui-va. Așteptam să vină noaptea, și atunci, cu capul ascuns sub pătură, plîngeam ceasuri lungi — plîns fără ușurare, de copil obidit...

Pe cărărușa de supt pieptul dealului, care mă ducea dela vie spre casă, se ivi o siluetă mărunțică, de copilă, ce ducea în spate un coș încărcat, de bună seamă, cu roade.

Mergea încovoiată sub povară și pasul îi era nesigur.

Gîndurile mele, felurite și greu întunecate, cu cari scoboram dealul — se împărtășiră deodată, și pieptul meu începu a sorbi adânc aerul calm și rece al înserării. Sufletul meu tot se umplu de pace înaltă, de speranțe suave și de lumină lunară.

O dorință mare de înfrățire cu sufletul altuia ; un îndemn adânc de neprihănită contopire cu gîndurile, cu bucuriile și tristețele semenului meu, de aceeași vîrstă cu mine ; nu știu ce surplus de tinerească vlagă, devotament, generozitate și eroism mă făcură să arunc din spate cutia mea de vopsele și să mă răpăd în calea copilei aceleia, cu hotărîrea de a-i duce povara prea grea pentru dînsa, mai departe.

Cu încălămîntea aspră a piciorului ei, copila aceia îmi fulgeră fluierul piciorului, mă privi cu ură — cu niște ochi cari totuși nu mă rămiră — și țipă la mine, cu o voce răgușită și rea :

— „Am să te spun mă-ti, păcătoșule ! !”

Cînd mi-am dat seamă că ochii aceia cari mă priviseră cu ură — (cînd cu le ceream îndurare și frăție) — erau sinili, ca florile mele de cicoare și ca ochii scumpi ai Dorei — mintea mea se întunecă, sufletul meu se tulbură cu un torent și simțurile mele cedară ca sub greutatea unei înfricoșate lovituri de mînu...

A doua zi dimineață, vierul bătrân și urât mă duse în brațe acasă : „mă găsise dormind în șanțul cărărușiei, după ce mă legasem de nepostă-sa”...

După raportul acesta, am intrat nedeslușit cu mintea goală și sufletul gol, în odaia, unde mă aștepta mama, cu buzele subțiri și albe.

N. N. TONITZA

„LIVADA CU VIȘINI“ LA TEATRUL „REGINA MARIA“

Ce anume va fi îndemnat pe distinși artiști, — toți de planul întâi, — dela teatrul Regina Maria, să deschidă stagiunea cu o piesă exotică, e greu de lămurit.

„Livada cu vișini“ nu este o piesă, care să fie înțeleasă, întâi de actorii noștri, apoi de publicul iubitor de teatru. Și n'are nici roluri, care să se potrivească temperamentului vreunui din protagoniștii teatrului Regina Maria. Poate să fie totuși o explicație, a faptului că s'a deschis stagiunea cu o piesă slabă, care, fără îndoială, aduce prejudiții unor artiști de mare talent. Ar fi explicația, că direcția teatrului s'a încrezut prea mult în diha-cea și originala punere în scenă de către d. Soare, după anume indicații, cum s'a și anunțat anterior.

Am avut însă impresia, pe care mi-am controlat-o în antracte, cu spectatori de toate categoriile, că punerea în scenă a apăsător reprezentarea. Poate să fi fost altfel la premieră; dar eu n'am avut puțin-ța s'o apreciez dela cea dintâi reprezentație, lăsând mai mult într'adins să văd piesa și pe actori, într'un antren mai pronunțat, la reprezentațiile cealalte.

Piesa nu-i piesă, e mai mult o povestire dialogată, cu destule nepotriviri de limbă în traducere.

Poate că nu suntem noi destul de pregătiți să înțelegem o piesă rusească; poate că uncori suntem porniți împotriva manifestărilor de artă rusă, dar când e vorba de Cehov, aceasta nu se poate aplica. Cehov ne e drag, prin liniștea lui, prin ironia lui sobră, prin scormonișul analizei delicate a personajilor sale ciudate și prin admirabilele caracterizări ale unor tipuri, cărora să ni se erte cuvântul, numindu-le zăbăuce.

În „Livada cu vișini“, sunt o serie de personajii de prisos. Iar drama, provocată de necesitatea vinderii livezii cu vișini, — prin urmare, durerea simțită de despărțirea de un lucru drag, o simțim, fiindcă o dialoghează actorii pe scenă, dar nu fiindcă rezultă din durerea personajilor.

S'au încercat artiștii teatrului „Regina Maria“ să dea rolurilor ceva din forțele lor artistice. Dar piesa nu s'a prins de sufletul spectatorilor.

„JUDITHA ȘI HOLOFERN“ LA TEATRUL NAȚIONAL

Subiectul piesei socotim inutil să-l rezumăm. Îl știu și elevii de liceu, care se chinuesc adesea, la cursul de literatură germană, cu textul piesei „Juditha și Holofern“. Îl știu toți ceilalți dacă nu din cercetarea poveștilor biblice, desigur din cunoașterea istoriei universale, căci Hebel a luat episodul istoric al jertfei, pe care Juditha a fost silită s'o facă spre a scăpa poporul evreu de înfricoșătorul tiran asirian.

Piesa e veche, din vremea romantismului și e apreciată și acum, atât prin sine cât și prin partea de spectacol, cu care e înfățișată. Poate însă, că însușirea romantică nu prea convenabilă azi, poate că și partea spectaculoasă s'a suferit din cauza unei lipse de armonie.

Totuși, reprezentarea „Juditha și Holofern“ a fost un succes pentru teatrul Național, care a pus în valoare pe tragedia-nii: Marioara Voiculescu, Bulfinsky, și pe foarte talentatul tânăr, Calboreanu.

Că în piesă e mult convențional, că sunt elemente nlogice și unele naive, iar altele disonante, nimeni nu poate tăgădui. Dar reprezentarea s'a desfășurat, în ce privește rolurile protagoniste, într'o atmosferă de impunătoare tragedie.

B. CECROPIDE

O CASA A PICTORILOR PE MALUL MARIU

Primăria orașelului Mangalia a donat gratuit Sindicatului Artelor Frumoase, un loc în cea mai bună poziție din noul cartier al orașului pe malul mării, cu scopul precis ca Sindicatul să-și ridice un cămin frumos și confortabil, pentru membrii săi.

Gestul actualilor conducători ai Mangaliei, cari feriji de preocupări prea materialiste, au făcut această donație unei asociații artistice; înțelegându-le și înlesnindu-le în acest fel scopul lor cultural, e de un deosebit interes și merită toată stima și lauda noastră.

Societățile noastre artistice sunt în general sărace, iar activitatea lor culturală se împlineste cu mari sacrificii din partea membrilor.

Totuși râvna unora printre care se numără și tânărul Asociație a pictorilor, a impus într'un mod strălucit atenției publice.

Nu ne îndoim că construirea casei lor de pe malul mării, va lua ființă cât de curând, grație actualului comitet al Sindicatului care numără pe cei mai reprezentativi artiști și cei mai inimoși organizatori dintre ei — iar oficialitatea nu va trebui să piardă frumosul prilej de a-și arăta deplina sollicitudine și grija ce trebuie s'o poarte activității artistice.

CARTI PRIMITE

GH. TOMA (profesor): **Spice din lanul credinții** (mică antologie religioasă); Constanța, tip. Comercială, 1926; lei 20.

LUCIAN COSTIN: **Trei pălării de damă**, comedie într'un acte cu un precludiu, trad. după Siraudin-A. Brentano, „Cartea Românească“ (1926); lei 18.

I. PETROVICI: **Văzute și trăite** (Biblioteca Dimineața, Nr. 69), ed. „Adevărul“; lei 6.

REVISTE

□ **FAMILIA** (I, 6, August): Despre „Renașterea naționalismului“ scrie d-l **George Bota** și concluzia d-sale ni se pare judicioasă:

„Să ne trezim dar și noi cu o oră mai de vreme și să ne ascultăm glasul neamului odată cu glasul omenirii. Să lucrăm cu toată vigoarea ca să renașcă tradiția atât de bogată și sublimă a neamului românesc și să pornim un curent nou de trezire națională la razele iubirii de oameni. Nu cu măciuci, nici cu scandalul de stradă, nici cu suspiciuni neghioabe vom croi drumul cel nou, ci cu renașterea a tot ceea ce a avut neamul acesta mai sfânt, mai nobil și mai omenesc în el. Cu acestea vom putea zidi naționalismul cel nou cu care să putem trăi fericiți în noua formă și în nouile credințe de viață ale neamului.“

O schiță de amintiri de școală, „Domnul Sgârcea“, scrie d-l **Cezar Petrescu**; Insemnări istorice: „Oameni și vremuri trecute la Românii din Bihor“, d-l **M. Pripor**.

Teatrul în China

Dintr'o cronică teatrală, publicată de Maurice Courtois-Suffit în „Le Temps“, în marginea studiului „Teatrul și muzica, moderne, în China“ de George Soulié de Morant:

Revoluția din 1911 a adus o transformare considerabilă în situația socială a actorilor. Din sclavi exploatați (până la începutul sec. XVIII, ei erau clasă ca „plebecienii și iostnicii“ și înscrși într'un registru de cens special), au devenit egali celor mai sus situate personaje.

Printre satisfacțiile de toate felurile, de amor propriu, plăcerea de a încasa f. mari venituri ocupă un loc important. Vedetele dispun de numeroase mijloace de publicitate. Nu meșteșugul, cât celebritatea și consecințele ei, surmenează la vârsta de treisprezece ani câteva tinere fiice ale Cerului, Patru sau cinci jurnale speciale — a căror ultimă pagină e consacrată adreselor și fotografiilor de curtezană — în publicul marilor orașe în curent cu evenimentele muzicale și dramatice...

... Orice comedian sau comediană, trebuie să fie gata să joace, să cânte și să danseze — nu există piesă fără cânt și dans — într'una din cele 40 sau 50 din piesele repertoriului trupei, careia aparține, și fără repetiție prealabilă. Munca lor e desigur mai grea și viața cu mult mai trudnică decât a colegilor lor din Occident...

...Comedia, drama, vodevilul sunt reprezentate pe aceeași scenă și de obicei în același program. Principalul interes al pieselor e în grija de moralitate. **Viața reală** e aceea care deosebește în teatru, arta chineză de aceea japoneză — aceasta din urmă nefiind constituită decât din decorative panouri cavalești.

În timp de secole singurii bărbații fură autorizați să apară pe scenă. Mai apoi lu rându femeilor singure. Dela revoluția din 1911, se admite ca bărbații și femeile să joace împreună.

Repertoriul modern, furnizat de secolul al XIX și începutul sec. XX cuprinde între cinci și șase sute de piese cunoscute de toți și re-luate neîncetat.

În salele lor moderne, decorurile sunt rudimentare. Sunt de ajuns gesturile. Nimeni nu se îndignează să vadă un actor mânuind o prăjină și închipuind sforțările unui lăncier, sau mișcând piciorul drept și lăsând să-i cadă bicu-lul, voină adică să arate că a sărit jos de pe cal. Unitățile de acțiune, de timp și de loc sunt disprețuite. Clădirile de teatru sunt deobiceu ascunse privirilor în străduțele cele mai puțin frecventate. Fațada n'are nimic impunător. Interiorul ziua e luminat doar de lumina zilei, noaptea de lămpi cu ulei. Edificiile nefiind încălzite în timp de iarnă, Chinezii asistă la reprezentații în mantale și cisme blănite...

...Cu toate că se țin foarte aproape de viața reală, comedienii chinezi se îndepărtează de dansa prin costume și slemeni. Măsurile cu nuanțe strălucitoare, eșarpele și centurile sunt cele din antichitate; pieptănături cu pene lungi, surmontate de alice tremurătoare. Suflemenitul obrazului e o artă cu totul nouă pentru noi. El este așa de desăvârșit că e foarte greu să știi dacă fața e într'adevăr văpșită sau mascată. Figuranții desenează personajul pe fețele lor, cu ajutorul unor tonuri, convenționale, ceea ce ar putea la neove să simplifice dificultatea jocului sau să-l suprimă, de oarece, de pildă, culoarea albă întinsă într'un anume fel pe nas și obraji înseamnă că omul e un farsor, un prost sau un trădător. Câteodată, capul întreg acoperit în alb, este al unui spectru. **Fețele pictate** ce au de scop să reprezinte leopardi, maimuțe, porci sunt, poate cele mai reușite. Dar nimic nu e la înălțimea „bărbilor“. Cele mai frecvente sunt **albă și rară** (pentru bătrân de peste 60 de ani); **albă și în trei părți** (purtată de unii războinici); **Scurtă și neagră** (a unor consilieri); **Scurtă și roșie**, etc. Actrițele se numesc „rochii-albastre“ când joacă roluri de ingenu, de amoreze, de soții sau de prietese; „bătrâne“ când fac pe mamele; „înflorite“ sau „împestritate“ când fac pe curtezanele și concubinele.

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL.-SADI IONESCU

OPERE GENERALE. ANUARE GENERALE.

Oschanitzky (Iosif). — Registrul comercial și industrial și indicatorul adreselor locuitorilor din orașul Sibiu. 1926. Handels- und Industrie-Register und Einwohnernachweis der Stadt Hermannstadt. 1926. Sibiu, Editura **Kobra**, [1926], XX + 232 p.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Angelescu (Dr. I. N.). — Massa de manevră valutară. București, (Tip. **Curierul Judiciar**), 1926, 17 p.

Solacolu (Dr. Barbu). — Impunerea produselor alcoolice în România. București, Editura **Buletinului Industrii**, 1926, 34 p. Diagrame.

La **Roumanie économique en 1926**. Bucarest, **Union des chambres de commerce de Roumanie**, [1926], 97 p. + 28 pl. Fig., hartă, diagrame.

Chicoș (Dr. Ștefan). — Criterii de încurajare a industriei naționale. București, (Tip. **Lupta**, N. Stroilă), 1926, 21 p. Lei 40.

Chicoș (Dr. Ștefan). — Groupement territorial de quelques industries en Roumanie. București, (Tip. **Curierul Judiciar**), [1926], 19 p.

34. DREPT. LEGISLAȚIE.

Peretz (Ion). — Curs de istoria dreptului român. Ediția II revăzută. Vol. I. Originea dreptului român. București, Editat de **Alex. Th. Doicescu**, 1926, 456 p. Lei 350.

Le projet du code de justice militaire. Bucarest, (Typ. **Curierul Judiciar**), [1926], 160 p.

Vrăbîescu (Nicolae G.). — Studii de drept civil. București, (Tip. **Curierul Judiciar**), 1926, 64 p. Lei 50.

35. ADMINISTRAȚIE.

Ministerul Finanțelor. — Considerațiuni rezumative relative la organizarea departamentelor și a serviciilor publice. București, (**Impr. Statului**), 1926, 69 p.

5 ȘTIINȚE PURE.

Sanielevici (Henry). — La vie des mammifères et des hommes fossiles déchiffrés, à l'aide de l'anatomie et de la physiologie comparées de l'appareil masticateur. Avec 459 figures et illustrations. Bucarest, (**Impr. de l'Etat**), 1926, XCIV + 660 p. Fig.

Mejianu (Ing. Traian I.). — Congresul internațional de geologie (Madrid 1926). București, (Tip. **Lupta**, N. Stroilă), 1926, 7 p. + 2 pl. Fig.

Contribuțiuni la studiul faunei, florei și geologiei țării (Contributions à l'étude de la faune, de la flore et de la géologie du pays). București, (**Impr. Statului**), 1926, LXXXVIII + 664 p. Fig. (Publicațiile societății naturalistilor din România No. 8).

63 ȘTIINȚE AGRICOLE.

Popovici Lupa (N. O.). — Metode de estimare a capitalului fondiar în agricultură. (Conferință ținută în Ianuarie 1926, la casa centrală a proprietății). București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 24 p.

Saidel (Dr. T.). — Legea acțiunii factorilor de vegetație și consecințele ei practice. (Conferință ținută în Ianuarie 1926, la casa centrală a proprietății). București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 40 p. Diagrame.

Ritter Gusztáv. — A hári kert. Nyolcadik bővített kiadás. Cluj, (Nyom

Minerva, 1926, 52 p. Fig. (Az erdélyi gazdasági egylet könyvkiadó-kiadójának XII füzeté).

Sandu-Ville (C.). — Râia neagră a cariofului în România. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 12 p. + 5 pl. Fig.

Ionescu (Med. Vet. Vasile N.). — Cercetări biometrice asupra rasei Schwyz și produsilor de încrucișat cu vitele moldovenești și de munte în vechiul Regat român. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 66 p.

Făduleci (Med. Vet. Iuliu). — Rasa Simmental în județele Caraș și Severin. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 89 p. Fig.

Constantinescu (Dr. G. K.). — Cercetări asupra compoziției și eredității colorii brunării la rasa țurcană, București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 24 p. + 4 pl. Fig. (Din publicațiile Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Direcțiunea generală zootehnică nr. 47).

Bzngescu (Med. Vet. Florin). — Cultura albinelor. Indrumări de apicultură rațională. Ediția I-a. București, **Ancora**, [1926], VIII + 318 p. Fig. Lei 80.

8 LITERATURA.

I LITERATURA ROMÂNĂ.

Șăineanu (Const.). — Recenzii (1924—1926). București, **Adevărul**, [1926], IV + 255 p. Lei 60.

a) Poezie

Ionescu-Olt (C.). — Se întore cocorii. Poezii. Sighetul-Marmației, (Tip. **Asociațiunii Pentru Cultura Poporului Român din Maramureș**), 1926, 47 p. Lei 40.

b) Teatru

Râuleș (Constantin). — Baia Domniței. Dramă în 4 acte. jucată la Teatrul Național din București și la Teatrul Maghiar din Cluj. Slobozia, **Lumina Poporului**, 1926, 144 p. Fig. Lei 20. (Teatrul de mânc No. 3 și 4).

c) Proză

(Roman. Nuvelă. Etc.)

Greculescu (I.). — Domnișoara Celina Roman. București, (Tip. **Universul**), 1926, 214 p. Fig. Lei 40. Ilustrațiile de V. Feodorov.

Dongorozi (Ion). — Socoli greșite... Craiova, **Scrisul Românesc**, 1926, 169 p. Lei 40.

Rădulescu-Niger (N.). — Cheful lupului. București, **I. Negreanu**, 1926, 64 p. Lei 6. (Clipe de uitare No. 15).

Petrovici (I.). — Văzute și trăite. București, **Adevărul**, [1926], 48 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața No. 60).

III LITERATURA STRAINĂ TRADUSĂ

Lamartine. — Graziella. Traducere de Ion Pas. București, **Cugetarea**, S. Ciorneș și P. Georgescu, [1926] 120 p. Lei 25 (Romanele Celebre).

Loti (Pierre). — Aziyadé. Note și scrisori ale unui locotenent din marina engleză. București, **Cugetarea**, S. Ciorneș și P. C. Georgescu, [1926], 270 p. Lei 50.

Andreev (Leonid). — Viața părintelui Vasile Fiveischi. În românește de Al. Molda și B. Ceamartan. București, **Adevărul**, [1926], 119 p. Lei 8. (Biblioteca Dimineața No. 67—68).

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Lăpădatu (Alex.) — și Ioan Lupaș. — Anuarul Institutului de istorie națională. Universitatea din Cluj. III 1924-25. Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1923 E + 1045 p.

a) Războiul României 1916—1918.

(Istorie, Memorii, Impresii, etc.)

Tentu (General Teodor). — Carnet de

câmp Cuprinzând aprecieri și note în slujba adevărului istoric asupra luptelor dela Cerna 14 August—23 Noembrie 1916. Ploesti, Editura **Universității Libere și Populare** din Ploesti, 1926, 132 p. + 13 pl. Lei 80.

12 Septembrie, 1825: S'a născut în București marele om politic Ion C. Cantacuzino.

13 Septembrie, 1877: Bogdan P. Hașdeu a fost ales membru al Academiei Române.

14 Septembrie, 1858: S'a născut în Botoșani scriitoarea Sofia Nădejde.

1869: A. Papiu-Illarian și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Viața, operele și idelle lui Gheorghe Șincai”. Răspunsul a fost dat de G. Bariț.

15 Septembrie, 1897: A murit scriitorul Alexandru Roman.

1898: Apare la Constanța „Ovidiu”, prima revistă literară dobrogeană.

16 Septembrie, 1868: Mihail Kogălniceanu a fost ales membru al Academiei Române.

17 Septembrie, 1823: A murit în Avrig Gh. Lazăr.

1887: A murit Iacob Muresianu.

1888: A murit Iulia Hașdeu.

CONGRESUL ASTREI

Societatea culturală din Ardeal „Astra”, al cărei sediu e în Sibiu, își va ține congresul anual în zilele de 12—14 Sept. în orașul Zălau, din jud. Sălajiu, în nordul Ardealului. Congresele acestei societăți deveniseră în ultimul timp chiar sub regimul ungar adevărate manifestări naționale ale românilor din Ardeal, care eșeau din cadrele culturale, fixate de programul de acțiune al „Astrei”. E desigur să amintim serbările jubiliare dela Blaj, la care au participat foarte multe personalități politice și culturale din vechiul Regat.

La congresul dela Zălau se va produce un eveniment de o deosebită importanță prin faptul că vor veni acolo mulți bășarabeni și o delegație a românilor transilvieni refugiați în Basarabia. Astfel se va face o adevărată înfrățire între Ardeal și Basarabia pe baze cultural-naționale, creindu-se astfel posibilitatea ca „Astra” să-și extindă rodnica sa activitate.

REDAȚIONALE

□ În numărul viitor vom publica un al doilea fragment inedit, din piesa de teatru a d-lui Mircea Ștefănescu: „Frământări”, cu care Teatrul Național va deschide seria venierelor originale.

Piesa d-lui Mircea Ștefănescu se repetă, în prezent, pe scenă, cu decoruri și costume.

□ Primum dela nenumărați cetitori, din diferite unghieri ale țării, dar mai cu seamă din mari capitale și centre de artă și viață culturală, propuneri de corespondență regională. Orice propunere e binevenită. Numai că ea trebuie urmată de o corespondență de probă despre evenimentele mai însemnate de ordin cultural, literar sau artistic. Informația cinstită trebuie să primeze peste ispitele de stil și literatură.

* A se vedea tabloul clasificățiunii zesimale în numărul 1.

E C O U R I

VACANȚA SCRITORILOR

Există. În orice caz anul acesta a subliniat-o mai mult ca oricând. Castelul Brâncovenesc de la Sâmbăta și-a așteptat zadarnic oaspeții înarmați cu liră. Scriitorul a devenit un căutat element politic. Și astfel singurul poet care își înscrișese — se părea — pentru vecie flautul de mătase în registrele castelului, a lipsit de pe obișnuita telegramă pe care castelanii o trimit, în fiecare an, de Sft. Alexandru, mecenatului ex-ministru, d. Al. Constantinescu. E adevărat, că banchetul cu care noul ministru alinstrucțiunii, scriitorul I. Petrovici, a fost sărbătorit de S. S. R., a cerut, concentrându-i, multe sacrificii în rândurile vilegiaturii scriitorilor.

Depărțeanu a fost multă vreme, idealul vilegiaturic al scriitorului român: „Locuința mea de vară, e la jară“. Astăzi lucrurile s'au mai schimbat. N'am auzit pe de altă parte, de nici un scriitor (ba parcă o scriitoare dând prilej de polemici) să fi luat drumul Borsecului, ca altădată simpaticul Daniil Scavinschi, pe care penelul lui Costache Negruzzi ni l'a pietat în lumini de argint viu.

Cel mai patriarhal dintre scriitorii noștri (deși drumet și pasionat vânător de altminteri), poetul stupilor de albine și al livezilor de pomeluri, Mihail Sadoveanu și-a stricat vacanța în căutarea unui mandat de deputat, în Bihor. Liviu Rebreanu, marele-i rival, în epică, nu și-a cruțat „Chevrolet“-ul pe care i-l învidiază atâția dintre confrăți, pe drumurile Ardealului, fără de nici un gând politic, cu toate că partizan și idolatru al lui Iuliu Maniu. Un repaos mai îndelung la Mehadia, la repus în ritmul așezat și de lungă durată, al noului roman, cărui intimii îi prevăd o formidabilă reușită. Ion Minulescu, singur pe direcția Teatrului Național, a părăsit definitiv Capșa. Călimăneștii, Sinaia și Constanța l-au conșolat de glorioasele ecuri, — vechi de două decenii — din Xeres, Estremadura și Alicante. Corneliu Moldovanu și-a retrăit eroul din „Purgatoriul“ și Mircea Treșian a fost văzut pe schelele unui edificiu din parcul Bonaparte, prezidând lucrările. În curând mansardele vor fi gata și cu ele încă un vis de tinerețe consacrat. N. Davidescu a vizitat Iugoslavia, unde a întâlnit de sigur pe croina viitorului său roman. (Se știe că autorul lui Tory Clopotaru, c unigam în materie de romane). N. Dragomirescu și-a tradus Sistemul de estetică, la Paris și și scoatează, cu elogioasele foiletoane din „Viitorul“ — o stradă cu numele său, în veșnica Lutefie. Victor Eftimiș și-a eșit din obicei și pentru întâia oară a făcut o vacanță de vară, între granițe. Camil Petrescu făuri din nămolul Tekirghiolului, pe Mitică Popescu, ca pe un Adam autohton. Nobilă dar plină de riscuri întreprindere. Colonelul Brăescu, în costum colonial, experimentă din nou, farmecul vilegiaturii la domiciliu și hotărât să termine cariera lui „Moș Belea“, împlini până la ultimă replică piesa de teatru „Ministrul“. Caton Theodorian bine merită, după emoțiile sterile pentru directoratul Naționalului, odihna de la Mehadia. Al. T. Stamătiad clamă din trâmbiți de aur, occidentalismul băilor Herculanee. Dem. Teodorescu abia întors de la Paris, trebui să se martirizeze citind toate criticile — și încă elogioase! — stărnite de „Flamua roșie“. Vasile Savel medită la

caracterul funest al titlurilor printre băile de sulf de la Mangalia. Ion Pillat făcu o cură la Căimănești, agrementată cu Virgiliu. Cezar Petrescu aprecia brazii din Neamț. Gib I. Mihăescu la Drăgășani studiază propunerile câtorva editori, îmbulziți pe întinsa lui operă; Perpersicius, gloriifică în versuri inexprimate raiul de la Cisnădioara; E. Lovinescu, scris în sihastria Fălticeniilor, o nouă istorie a literaturii. Lucian Blaga plimbă pe Dumnezeu de mână pe dealurile Lugoșului. Ion Vinca redactă romanul politic al vacanței în așteptarea revoluției suprarcaliste. Nichifor Crainic, cu regretul adunbroasei Tismana, în mediul cântăreților de operă.

(Va urma)

Pentapolin

REVISTE

□ **SOCIETATEA DE MAINE** (III, 35—36, 29 August și 5 Septembrie): D-l N. Ghiulea publică un întins studiu: „Liceu-Bacalaureat-Universitate“ a cărui concluzie trebuiește pentru justetea ei remarcată:

Examenul de bacalaureat nu-și va ajunge scopul — de altfel el nu e decât un examen de control — fără reorganizarea învățământului secundar.

Bacalaureatul împiedică supraincercarea Universităților, nu trimite acestor școli însă elemente superioare.

Acei cari au răspuns multumitor întrebărilor de amănunt și au căpătat diploma de bacalaureat, nu totdeauna vor fi buni studenți, și în special elemente pe care le așteaptă Universitatea.

Acei elevi „buni“ vor învăța și la Universitate cursul sau rezumatul cursului, pe dinafara uneori, vor trece examenele regulat, vor absolvi și Universitatea, dar nu vor fi elementele pe care le dorește Universitatea, care să slujească la altarul științei.

Liceul trebuie reorganizat. El trebuie să formeze sufletește pe viitorii studenți. El nu are numai a îmbuiba capul copiilor cu un număr nesfârșit de cunoștințe, de amănunțimi pe care le vor uita și nu le vor folosi nici odată în viață, ci a-i pregăti sufletește pentru școala de specializare, unde se va duce, fie ea teoretică (Universitatea), fie ea practică (Școala specială). El are a ridica moralmente și sufletește pe adolescenți. Liceul trebuie să fie o școală de idealism, de iubire de muncă, de iubire de știință. El trebuie să trezească și să desvolte în sufletul copiilor curiozitatea științifică, iubirea de adevăr și frumos, dragostea de cunoștință, de carte, de idee. Liceul trebuie să trezească conștiință disciplinată, să nască țărnia în convingeri, să nască iubirea de muncă ordonată, să trezească conștiința probității și seriozității în muncă.

Liceul are datoria să crească oameni conștienți, disciplinați atât intelectual cât și moral, activi, întreprinzători, cercetători, iubitori de adevăr, frumos și dreptate, muncitori.

Asemeni elevi așteaptă Universitatea de la licee.

Dacă bacalaureatul va fi grăbit noua orientare a școlii noastre secundare, întemeietorii lui vor avea cu ce să se mândrească.

D-l **Șt. Bezdechi** scrie despre „Reforma agrară a lui Tiberius Gracchus“. D-l **Emanoil Bucuța**, cronică literară despre Ionel Teodoreanu și M. Sadoveanu. Interesantă ancheta economică a d-lui **Ion Clopotel**: „Cum trăiesc patru zeci de mii de Moți“.

□ **GRAIUL NOSTRU** (II, 8—9, Aug.—Sept.): **Paul Papadopol**: „Prin literatură“; **I. A. Bassarabescu**: „Un om în

toată firea“; **D. Nanu**: „Doi vorbitori“; **Versuri** de **G. Tutoveanu**, **Al. T. Stamătiad**, pagini postume din **Tudor Pamfile**. Cronică bogată semnată: **Paul I. Papadopol**, **G. Ponetti** și **Liliana Luncă**.

POEMUL CASIERITEI

Amintirile publicate de Maurice Donnay, azi membru al Academiei franceze, asupra renumitului cabaret artistic „Chat Noir“, cuprind, între altele, versuri, cu un duios — dar și profetic — aer retrospectiv, precum următorul poem al casieritei:

De foarte multă vreme, în fiecare seară,
În fața contoarului tău de stejar,
Vin, o casierită, să mă așez
Sclav îndrăgostit de lanțul meu,

Preot al zeității tale,
Poet obscur și leșinat de foame,
Consumând, iarna ca și vara,
Un trist absint.

În timp ce'n calcule profunde
În cari te-afundă dorul de câștig.
Înapoia marilor clondire
Și-a micilor bucăți de zahăr,

Tu faci vre-o adunare oarecare
Eu urmăresc soluția
Unei probleme cu mult mai gravă
— Și fată de ce's foarte palid!

Astă soluție, vreau,
Ș'o am, o! neomenoasă casierită:
— Pot să-ți fac astă mărturisire —
E singurul motiv, de altfel, care m'aduce

De atâtea vreme'n fiecare seară
În fața contoarului tău de stejar,
Legănat de cea mai nebună speranță,
Sclav îndrăgostit de lanțul meu,

Preot al zeității tale,
Poet obscur și leșinat de foame,
Consumând iarna ca și vara,
Un trist absint.

Unde îți sunt picioarele? 'Romanță' în Si
Bemol, deoarece te văd înapoia
Contoarului ce te ascunde ca și
O barieră 'n veci de netrecut.

Și cu toate că te pândesc de-atâtea vreme.
— Zăresc din tine numai bustul —
Picioarele nu ți-le văd niciodată
Cecace nu-mi pare, de loc just.

A! să știi cu-ce să te mulțumești!
Eu însă, poet din' cale-afară blând,
Dacă vreodată, în viitor,
Voiu lucra la dicționar *)

Voiu scrie: — **Casierită**, animal
Straniu, foarte enigmatic,
Monstru bizar, ființă anormală,
Vestigiu dintr'un mit străvechiu;

Casierită, sfinx frumos, cu ochii negri,
A cărei talie suplă, aeriană
Și arsește în formă de contoar.
Casierită, himeră, sirenă.

*) Dacă va fi academician — adică.

Redactor PERPESSICIUS

